

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-ОСВІТИ
Кафедра міжнародних відносин**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ, САМОСТІЙНОЇ ТА
ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ**

за освітнім компонентом «Міжнародна інформація та комунікація»
для здобувачів освітньої програми «Міжнародна інформація та журналістика»
спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні
студії» на першому (бакалаврському) рівні
очної (денної) форми навчання

РЕКОМЕНДОВАНО

на засіданні кафедри міжнародних відносин
(протокол №1 від 25 серпня 2026 р.)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Державного університету економіки і
технологій
(протокол № 1 від 27 серпня 2026 р.)

м. Кривий Ріг
2026 р.

Методичні рекомендації для виконання практичних завдань, самостійної та індивідуальної роботи за освітнім компонентом «Міжнародні інформація та комунікація» для здобувачів освітньої програми «Міжнародна інформація та журналістика» спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» на першому (бакалаврському) рівні денної форми навчання / уклад. Н.А. Шелудякова. – Кривий Ріг: ДУЕТ, 2026. 66 с.

Укладач:	Наталія ШЕЛУДЯКОВА, к.і.н., доцент кафедри міжнародних відносин
Відповідальний за випуск:	Ірина МАКСИМОВА, завідувач кафедри міжнародних відносин, д.е.н., доцент

Методичні рекомендації для виконання практичних завдань, самостійної та індивідуальної роботи за освітнім компонентом «Міжнародна інформація та комунікація» для здобувачів освітньої програми «Міжнародна інформація та журналістика» спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» на першому (бакалаврському) рівні очної (денної) форми навчання мають на меті забезпечити методичний супровід навчальної роботи здобувачів: визначити логіку підготовки до практичних занять, запропонувати інтерактивні формати їх проведення, окреслити зміст самостійної роботи й каталог індивідуальних аналітичних завдань, а також пояснити систему поточного та підсумкового оцінювання.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Опис освітнього компонента.....	6
2. Зміст практичних занять.....	9
3. Зміст самостійної роботи.....	41
4. Індивідуальна робота	54
5. Загальні вимоги до оформлення робіт	59
6. Поточне та підсумкове оцінювання	60
7. Академічна доброчесність та використання ІІІ	65

ВСТУП

Методичні рекомендації призначені для організації практичної, самостійної та індивідуальної роботи здобувачів під час вивчення освітнього компонента «Міжнародна інформація та комунікація». Вони є робочим інструментом, який визначає логіку підготовки до практичних занять, орієнтує у виконанні навчальних і аналітичних завдань та допомагає систематизувати самостійну роботу протягом семестру.

Особливість освітнього компонента полягає в поєднанні теоретичного, історичного та прикладного вимірів міжнародної комунікації. Розуміння сучасного глобального інформаційного простору потребує знання не лише основних понять і теорій, а й історичних умов формування міжнародних інформаційних потоків, особливостей функціонування медіасистем, інформаційних агентств, міжнародного мовлення, цифрових платформ, державних і недержавних комунікативних акторів. Водночас важливим є вміння простежувати, як інформація відбирається, структурується, інтерпретується і набуває політичного, суспільного та культурного значення.

Аудиторна робота охоплює 16 годин лекцій і 32 години практичних занять. За кожною з восьми тем проводиться одна лекція та два практичні заняття: лекція окреслює понятійне поле теми й основні лінії наукової дискусії, а практичні заняття дають змогу закріпити розуміння ключових явищ і процесів, застосувати теоретичні моделі до конкретного матеріалу та аргументовано обговорити дискусійні питання. Самостійна робота (57 годин) охоплює опрацювання конспекту лекції та рекомендованих джерел, самостійне освоєння окремих підтем, які через обмежений аудиторний час не розгортаються на лекції, і підготовку продуктів, що виносяться на практичні заняття. На індивідуальну роботу (ІНДЗ) відведено 15 годин: у її межах здобувач виконує два аналітичні завдання, обрані з каталогу. Окремим видом навчальної роботи за компонентом є курсова робота (30 годин).

Логіка зв'язку між формами роботи послідовна. Опис практичного заняття містить те, що здобувач має підготувати заздалегідь: перелік контрольних запитань для самоперевірки, завдання для підготовки (матриці, таблиці, практикуми з аналізу медіатекстів), які виконуються до заняття й використовуються в аудиторії, а також термінологічний мінімум і перелік ключових постатей, володіння якими перевіряється на занятті. План проведення заняття показує, як саме підготовлені продукти буде використано під час групової роботи, рольових ігор, дебатів чи симуляцій. Самостійна робота включає підготовку до практичних занять, опрацювання конспекту й джерел та самостійне освоєння визначених підтем. Поглиблене аналітичне опрацювання обраних тем (моніторингові огляди, досє, аналітичні картки, порівняльні таблиці, есе) здобувач здійснює в межах індивідуальної роботи. Присутність на занятті без підготовленого продукту не дає підстав для оцінювання.

Практичні заняття побудовано в інтерактивному форматі. Серед використовуваних форм: робота в малих групах і парах, метод «пилки», шкали думок, експрес-голосування, рольові ігри й симуляції (засідання ЮНЕСКО, редакційна нарада, пресслужба в умовах кризи, аналітичний центр з атрибуції), командні дебати, практикуми з критичного дискурс-аналізу, верифікації тощо. Кожне заняття завершується рефлексією та обговоренням дискусійного питання, яке не має однозначної відповіді й потребує аргументованої позиції.

Особлива увага приділяється критичній роботі з інформацією. У цифровому середовищі доступність великої кількості джерел не гарантує їхньої достовірності, повноти або неупередженості. Тому здобувач має вміти встановлювати походження інформації, розрізняти факт, інтерпретацію та оцінку, зіставляти різні джерела, виявляти інформаційні інтереси й позиції комунікативних акторів, розпізнавати маніпулятивні та пропагандистські прийоми, а також аргументовано пояснювати власні висновки.

Робота з джерелами передбачає систематичне звернення до навчальної та наукової літератури, зокрема англомовної, первинних документів (звітів міжнародних організацій, редакційних стандартів, нормативних актів) і медіаматеріалів. Послідовне виконання запропонованих завдань має сприяти переходу від засвоєння окремих фактів і понять до цілісного розуміння механізмів міжнародної комунікації та формування здатності професійно працювати з інформацією в міжнародному середовищі.

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Характеристика компонента
Статус освітнього компонента	Обов'язковий
Кількість кредитів ЄКТС	5
Загальний обсяг годин	150
Лекції	16 год
Практичні заняття	32 год
Самостійна робота	57 год
Індивідуальна робота (ІНДЗ)	15 год
Курсова робота	30 год
Мова навчання	українська
Вид підсумкового контролю	Екзамен

Програма освітнього компонента

Метою освітнього компонента «Міжнародна інформація та комунікація» є формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння міжнародної комунікації як сукупності процесів виробництва, поширення, відбору, інтерпретації та використання інформації в глобальному середовищі

Основними завданнями освітнього компоненту є:

- ознайомлення з класичними та сучасними теоріями комунікації, глобальних інформаційних потоків, медіатизації, платформізації та цифрової влади;
- розкриття історичної ролі інформаційних інфраструктур і сучасних цифрових платформ у формуванні міжнародного інформаційного простору;
- розвиток здатності аналізувати міжнародні медіасистеми, діяльність державних і недержавних комунікативних акторів, механізми відбору новин, культурні репрезентації, стратегічні наративи, публічну дипломатію, пропаганду, дезінформацію та інформаційні операції;
- формування розуміння інформаційної, технологічної та інфраструктурної нерівності, цифрового суверенітету й політичної економії платформ;
- набуття навичок критичного оцінювання джерел, перевірки інформації, моніторингу міжнародного інформаційного середовища, порівняльного, фреймового, дискурсивного та наративного аналізу;
- розвиток умінь готувати інформаційно-аналітичні матеріали, карти акторів і наративів, комунікаційні брифи та продукти для міжнародних аудиторій;
- усвідомлення правових, професійних і етичних вимог до роботи з міжнародною інформацією, персональними даними, матеріалами про конфлікти, постраждалих і вразливі групи.

В результаті опанування освітнього компонента здобувачі мають сформувати такі **компетентності**:

Загальні:

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним.

Спеціальні:

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.

СК10. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.

СК12. Здатність до здійснення комунікації та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).

СК14. Здатність здійснювати професійну комунікацію через засоби масової інформації, готовність до професійної журналістської діяльності у міжнародному контексті, враховуючи тенденції розвитку міжнародного інформаційного простору, впливу журналістики на міжнародні відносини.

За результатами опанування освітнього компоненту у здобувачів мають сформуватися такі **результати навчання:**

РН05. Знати природу та механізми міжнародних комунікацій.

РН08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні документи, із дотриманням норм та правил їх оформлення.

РН19. Реалізовувати креативні здібності та журналістську майстерність у процесі комунікації, враховуючи існуючі стандарти щодо пошуку та збору інформації та особливості розвитку міжнародної журналістики.

РН21. Використовувати для розв'язання практичних проблем знання про сучасні тенденції розвитку та інновації у сфері комунікації, робити висновки щодо їх взаємозв'язку з інформаційною безпекою особи та держави, прогнозувати їх вплив на суспільні відносини.

Структура освітнього компонента

Тема	Лекції	Практичні заняття	СРС	ІНДЗ	Разом
Тема 1. Міжнародна інформація та комунікація: поняття та моделі	2	4	7	7	13
Тема 2. Історичні та теоретичні основи міжнародної комунікації	2	4	7		13
Тема 3. Культура як влада: гегемонія, орієнталізм та гібридність в комунікаціях	2	4	7		13
Тема 4. Глобальні медіасистеми, журналістські культури та бізнес-моделі журналістики	2	4	7		13
Тема 5. Держава як комунікатор: soft power, брендинг, дипломатія, StratCom	2	4	7	8	13
Тема 6. Інформаційні війни та дезінформація: sharp power, гібридні загрози, PsyOps, пропаганда	2	4	8		14
Тема 7. Міжнародна журналістика: стандарти та цифрова трансформація	2	4	7		13
Тема 8. Комунікація глобальних криз і трансформація інформаційного порядку	2	4	7		13
Курсова робота					30
УСЬОГО	16	32	57	15	150

Години індивідуальної роботи розподілено між двома частинами курсу: 7 год — теми 1–4, 8 год — теми 5–8, що відповідає правилу вибору індивідуальних аналітичних завдань (одне — з тем 1–4, друге — з тем 5–8). У графі «Разом» за темами враховано лекції, практичні заняття та самостійну роботу.

2. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття проводяться за кожною з восьми тем освітнього компонента — по два заняття на тему (16 занять, 32 години). Опис кожного заняття містить контрольні запитання для самоперевірки, завдання для підготовки, які виконуються до заняття й використовуються в аудиторії, термінологічний мінімум, ключові постаті (за потреби — ключові дати) та план проведення заняття.

Матриці й таблиці заповнюються заздалегідь, перевіряються вибірково й стають робочим матеріалом для групових форм роботи. Аналітичні завдання поглибленого рівня (моніторингові огляди актуальних подій, досє, профілі акторів та інструментів, аналітичні картки, есе) винесено до розділу «Індивідуальна робота».

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.1

Міжнародна комунікація як наукова дисципліна: поняття, підходи, моделі

Контрольні запитання:

1. Що таке міжнародна комунікація та чим це поняття відрізняється від міжкультурної комунікації за рівнем аналізу?
2. Чим різняться визначення міжнародної комунікації Роберта Фортнера і Томаса Макфейла та що додає порівняння цих дефініцій?
3. У чому полягає відмінність між поняттями «міжнародна», «транснаціональна», «транскордонна» та «глобальна» комунікація і чому вибір терміна впливає на оптику аналізу?
4. Що є об'єктом, а що предметом міжнародної комунікації?
5. Назвіть чотири складники предмета (механізми, канали, наслідки, регулювання) і поясніть кожен.
6. Які виокремлюють рівні аналізу міжнародних комунікацій (макро-, мезо-, мікро-, інфраструктурний) і чому повноцінне дослідження їх поєднує?
7. Що означає теза «медіа не віддзеркалюють, а конструюють реальність» і як її ілюструє формула Кеннета Боулдінга?
8. Що таке функціональна амбівалентність міжнародної комунікації?
9. Назвіть і охарактеризуйте чотири підходи Гаміда Мовлани.
10. Чому підходи Мовлани не є взаємовиключними і як вони працюють разом на прикладі висвітлення війни?
11. У чому суть процесної (трансмісійної) моделі комунікації та якими є її ключові представники?
12. Як розуміє комунікацію семіотична школа і що таке знак, код, денотація, конотація й міф?
13. Поясніть модель кодування/декодування С. Голла і три позиції декодування аудиторії.
14. У чому суть ритуальної моделі комунікації Джеймса Кері?

Завдання 1. Порівняльна матриця чотирьох підходів Мовлани

Заповніть матрицю, застосувавши всі чотири підходи до одного спільного кейсу (за вибором: висвітлення війни, гуманітарної кризи або великої міжнародної спортивної події). Матриця заповнюється заздалегідь і використовується під час групової роботи та міні-дебатів.

Критерій	Ідеалістично-гуманістичний	Прозелітичний	Економічний	Політичний
Головне припущення про комунікацію				
Що є метою комунікації				
Ключові актори				
Аналітична сила підходу				
Обмеження підходу				
Прояв у спільному кейсі				

Після матриці підготуйте усний висновок: чому жоден підхід окремо не пояснює обраний кейс повністю?

Термінологічний мінімум

міжнародна комунікація; міжкультурна комунікація; транснаціональна комунікація; транскордонна комунікація; глобальна комунікація; об'єкт і предмет дисципліни; макро-, мезо-, мікрорівень; інфраструктурний рівень; порядок денний; функції комунікації (за Макбрайдом); функціональна амбівалентність; чотири підходи Мовлани; процесна (трансмісійна) модель; семіотична модель; знак; код; денотація; конотація; міф; полісемія; аберагентне декодування; кодування/декодування; преференційне прочитання; домінантно-гегемонна, узгоджувальна й опозиційна позиції; ритуальна модель комунікації.

Ключові постаті

Роберт Фортнер; Томас Макфейл; Гамід Мовлана; Шон Макбрайд; Кеннет Боулдінг; Гарольд Лассуелл; Клод Шеннон; Ворен Вівер; Ролан Барт; Стюарт Голл; Джеймс Кері.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Етап	Зміст роботи	Формат
1. Концептуальна розминка «Яка це комунікація?»	Викладач пропонує кілька ситуацій. Студенти визначають, яким терміном (міжнародна, міжкультурна, транснаціональна, транскордонна, глобальна комунікація) найточніше описати кожну ситуацію і на якому рівні аналізу її варто досліджувати.	Фронтальна робота; класифікація
2. «Один кадр — чотири моделі»	Викладач показує одне відоме міжнародне медіазображення. Експертні групи пояснюють його кожна через свою модель: процесну; семіотичну; модель Голла; ритуальну модель Кері. Потім групи переформовуються так, щоб у кожній був «експерт» з кожної моделі, і пояснюють одне одному, що «бачить» і чого «не бачить» кожна модель.	Робота в малих групах; метод «пилки»
3. Матриця Мовлани: порівняння підготовлених робіт	Студенти об'єднуються в групи за обраними вдома кейсами й зіставляють заповнені матриці. Група узгоджує рядок «Прояв у спільному кейсі» і визначає, який підхід пояснює кейс найкраще, а який найслабше.	Робота в малих групах; порівняння кейсів

Етап	Зміст роботи	Формат
4. Міні-дебати «Адвокат підходу»	Кожна група отримує один підхід Мовлани і за дві хвилини переконує аудиторію, що саме він найкраще пояснює спільний кейс. Інші групи ставлять запитання, що виявляють обмеження цього підходу. Аудиторія голосує за найпереконливіший аргумент, а не за «правильний» підхід.	Дебати; взаємне оцінювання
5. Підсумок	Студенти завершують речення: «Жоден підхід окремо не пояснює мій кейс, тому що...» і «Щоб побачити кейс повністю, я поєднав(-ла) би...». Дискусійне питання для загального обговорення: чи може дослідник міжнародної комунікації бути «нейтральним спостерігачем», якщо вибір терміна вже задає оптику аналізу?	Індивідуальна рефлексія; загальне обговорення

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.2

Актори світового комунікаційного простору: держави, організації, корпорації, платформи, індивіди

Контрольні запитання:

1. Які основні типи акторів формують сучасну міжнародну комунікаційну архітектуру?
2. Чому державу не можна вважати єдиним монолітним комунікатором? Назвіть її різні комунікативні іпостасі.
3. Що таке державне іномовлення й у чому полягає його внутрішня суперечність між журналістикою та зовнішньополітичними цілями?
4. Що таке редакційний «фаєрвол» і що показує кейс «Голосу Америки» / USAGM (2025–2026) про вразливість державного іномовлення?
5. Яка подвійна комунікаційна роль міжнародних міжурядових організацій і чому легітимність є їхнім головним ресурсом?
6. Чим цифрові платформи (Meta, Alphabet, ByteDance) відрізняються від традиційних медіаконгломератів (Disney, Sony)?
7. Що таке «gatekeeper» у розумінні, закладеному в Акті ЄС про цифрові ринки?
8. На яких ресурсах ґрунтується комунікаційна сила неурядових організацій і що таке стратегія «naming and shaming»?
9. Чому індивіди стали глобальними комунікаційними акторами й чому зниження технічного порогу не означає рівності видимості?
10. Що таке персоналізація дипломатії та які ризики вона породжує?
11. Чим громадянська журналістика цінна й у чому її головне обмеження?
12. Хто такі приховані та гібридні актори і що ілюструє операція Doppelganger?
13. Що означає теза про поліцентричність міжнародної комунікаційної архітектури й чому поліцентричність не тотожна рівноправності?

Завдання 1. Порівняльна таблиця акторів за одним кейсом

Оберіть одну актуальну міжнародну подію. Знайдіть, як її висвітлюють або коментують щонайменше чотири різні типи акторів, і заповніть таблицю. Після таблиці сформулюйте висновок обсягом 100–150 слів: чия версія події найбільше вплинула на формування міжнародного порядку денного і чому. Таблиця використовується під час побудови карти акторів на занятті.

Критерій	Державний мовник	Міжурядова організація	Медіакорпорація / платформа	НУО або індивід
Комунікативна роль				
Основа влади / впливу				
Цільова аудиторія				
Мета повідомлення				
Тональність і рамка				
Вірогідний інтерес актора				

Завдання 2. Позиційна теза (усно)

Підготуйте й будьте готові обстоювати на командних дебатах одну з трьох позицій:

- «Держави втрачають монополію на формування міжнародного порядку денного на користь платформ та індивідів».
- «Держава залишається найвпливовішим актором міжнародної комунікації».
- «Сучасна комунікаційна архітектура є поліцентричною, і жоден тип актора не домінує».

Виступ має містити: чітку тезу; три аргументи; щонайменше три конкретні приклади; один контраргумент і відповідь на нього.

Термінологічний мінімум

комунікаційна архітектура; державне іномовлення; редакційний «фаєрвол»; публічна дипломатія; цифрова дипломатія; персоналізація дипломатії; міжурядова організація; легітимність; медіаконгломерат; горизонтальна та вертикальна інтеграція; цифрова платформа; gatekeeper (контролер доступу); Акт про цифрові ринки; неурядова організація; naming and shaming; громадянська журналістика; громадянська дипломатія; інфлюенсер; приховані та гібридні актори; координована неавтентична поведінка; поліцентричність; асиметрія влади.

Ключові актори / організації

USAGM / «Голос Америки»; BBC World Service; Deutsche Welle; ООН; ЮНЕСКО; Європейська комісія; Meta; Alphabet; ByteDance; Human Rights Watch; Amnesty International.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Етап	Зміст роботи	Формат
1. Розминка «Хто говорить?»	Викладач зачитує короткі повідомлення без підпису. Студенти визначають тип актора й пояснюють, за якими ознаками це зрозуміли: мова, адресат, мета, джерело легітимності.	Фронтальна робота; класифікація
2. Міні-кейс «Фаєрвол під тиском»	Пари отримують ситуації. Для кожної ситуації визначають, чи порушено редакційний «фаєрвол» і який запобіжник міг би спрацювати (статут, незалежна наглядова рада, законодавчо гарантоване фінансування, редакційний кодекс). Висновки співвідносять із кейсом «Голосу Америки» / USAGM.	Робота в парах; аналіз ситуацій

3. Карта акторів: порівняння підготовлених таблиць	Студенти в малих групах зіставляють підготовлені таблиці й обирають подію, де рамки різних акторів розходяться найсильніше. Далі розміщують акторів цього кейсу на дошці в системі координат «охоплення аудиторії — легітимність / довіра» і пояснюють, чия версія події потрапила до міжнародного порядку денного.	Робота в малих групах; візуалізація
4. Вправа «Голос і видимість»	Групи отримують профілі чотирьох індивідуальних акторів. Спочатку їх ранжують за тим, наскільки легко кожному висловитися, потім — за реальною видимістю в міжнародних медіа. Обговорюють, чому два рейтинги не збігаються і що це означає для тези «поліцентричність ≠ рівноправність».	Робота в малих групах; ранжування
5. Підсумок	Студенти завершують речення: «Найвпливовіший актор у моєму кейсі — ..., тому що...» і «Найменш помітним виявився...». Дискусійне питання: хто в поліцентричній архітектурі відповідає за якість інформації, якщо жоден актор не домінує?	Індивідуальна рефлексія; загальне обговорення

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.1

Становлення глобальної комунікаційної системи

Контрольні запитання:

1. Чому відстань є політичною проблемою і в чому полягає дилема просторового управління?
2. У чому суть теорії Гарольда Інніса про зв'язок медіа, влади й території?
3. Як друк вплинув на монополію знання і Реформацію?
4. Що таке публічна сфера за Габермасом та які її інституційні осередки?
5. Які обмеження друку подолав електричний телеграф?
6. Як телеграф змінив географію влади й централізацію імперського управління?
7. Що таке All Red Line і що означає поняття комунікаційного суверенітету?
8. Як телеграф трансформував журналістику і що таке «перевернута піраміда»?
9. Що таке інформаційне агентство і чим його модель відрізняється від газети?
10. Що таке товаризація (комодифікація) новини?
11. У чому суть угоди 1870 року про поділ світового ринку новин («Ring Combination»)?
12. Як пов'язані інформаційні агентства та імперії й що таке односпрямований інформаційний потік «центр — периферія»?
13. Чому радіо створило принципово нову проблему інформаційного суверенітету?
14. Чим різняться комерційна й суспільна моделі радіомовлення?

Завдання 1. Матриця «упередженості медіуму» за Іннісом

Заповніть матрицю, застосувавши теорію Інніса до історичних та сучасних носіїв інформації. Після матриці сформулюйте висновок (100–150 слів): чи справджується теза Інніса про баланс упередженостей для цифрових медіа? Матриця використовується під час роботи в парах на занятті.

Медіум	Час чи простір	Вага / довговічність / мобільність	Тип влади, який підтримує	Ризик (крихкість чи закостенілість)
Кам'яний напис / глиняна табличка				

Медіум	Час чи простір	Вага / довговічність / мобільність	Тип влади, який підтримує	Ризик (крихкість чи закостенілість)
Пергамент / рукопис				
Папірус / папір				
Друкована книга				
Цифрова платформа				

Термінологічний мінімум

Acta Diurna; Дібао; теорія медіа Гарольда Інніса; медіум; упередженість (bias) медіуму; часоорієнтовані медіа; просторово орієнтовані медіа; друкарська революція; публічна сфера; друкований капіталізм; електричний телеграф; код Морзе; підводний кабель; All Red Line; перевернута піраміда; інформаційне агентство; товаризація (комодифікація) новини; Ring Combination; картель; центр і периферія; односпрямований інформаційний потік; транскордонне мовлення; розподіл радіочастот; комерційне мовлення; суспільне мовлення; міжнародне радіомовлення; сурогатне мовлення; радіоглушіння; інформаційний суверенітет.

Ключові постаті

Гарольд Інніс; Йоганн Гутенберг; Мартін Лютер; Юрген Габермас; Семюел Морзе; Пол Юліус Рейтер; Шарль-Луї Гавас; Бернгард Вольф; Гульєльмо Марконі.

Ключові дати

1440–1450-ті рр. — система типографічного друку Гутенберга; 1455 р. — 42-рядкова Біблія; 1522 і 1534 рр. — переклади Біблії Лютера; 1605 р. — перша періодична газета (Страсбург); 1650 р. — перша щоденна газета (Лейпциг); XVII–XVIII ст. — становлення буржуазної публічної сфери; 1844 р. — лінія Вашингтон — Балтимор; 1851 р. — кабель через Ла-Манш, заснування Reuters; 1866 р. — трансатлантичний кабель; 1870 р. — угода про поділ ринку новин; 1884 р. — Гринвіцький меридіан; 1901 р. — трансатлантичний радіосигнал Марконі; 1920-ті — регулярне радіомовлення; 1932 р. — BBC Empire Service; 1942 р. — «Голос Америки»; 1949–1953 рр. — RFE та Radio Liberty.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Етап	Зміст роботи	Формат
1. Командна гра «Часова стрічка»	Команди отримують перемішані картки з подіями з переліку ключових дат і на швидкість розташовують їх на часовій стрічці. Далі кожна команда пояснює одну подію: яку проблему відстані вона розв'язала і кому дала владу.	Командна гра; хронологічна вправа
2. Експрес-голосування «Час чи простір?»	Викладач називає носії інформації. Студенти піднімають картку «ЧАС» або «ПРОСТІР». Суперечливі випадки обговорюють, зокрема чому хмарний архів водночас довговічний і крихкий.	Фронтальна робота; голосування картками
3. Матриця Інніса: порівняння підготовлених робіт	У парах студенти зіставляють підготовлені вдома матриці й узгоджують розбіжності. Основна увага — на рядку «Цифрова платформа»: яку владу вона підтримує і в чому її ризик — крихкість чи закостенілість. Двоє-трьох студентів зачитують свої висновки про баланс упередженостей у цифрових медіа.	Робота в парах; порівняння

4. Письмова вправа «Телеграф змінює жанр»	Студенти отримують коротке повідомлення про подію XIX ст., написане в хронологічному «епістолярному» стилі. Його треба переписати як телеграфну новину за принципом «перевернутої піраміди», вклавшись у 40 слів. Порівнюють результати й обговорюють, як технологія змінила журналістський стандарт і перетворила новину на товар.	Індивідуальна робота; письмо
5. Міні-кейс «Радіо без кордонів»	Групи оцінюють чотири ситуації: BBC Empire Service для колоній (1932); глушіння передач Радіо Свобода в СРСР; «Голос Америки» як інструмент воєнної комунікації (1942); сучасне супутникове мовлення державного телеканалу в країну, яка його заборонила. Для кожної вирішують, що це: загроза інформаційному суверенітету, реалізація свободи інформації чи обидва водночас, — і хто в кожному випадку є «центром», а хто «периферією».	Робота в малих групах; коротке обговорення
6. Підсумок	Студенти завершують речення: «Цифрові платформи — це телеграф XXI століття, тому що...» або «...не є телеграфом XXI століття, тому що...». Дискусійне питання: хто сьогодні відіграє роль «центру», а хто лишається «периферією» глобальних потоків?	Індивідуальна рефлексія; загальне обговорення

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.2

Вільний потік інформації, деколонізація та боротьба за NWICO

Контрольні запитання:

1. Що таке доктрина вільного потоку інформації та якій моделі вона протиставлялася?
2. Чому доктрина вільного потоку мала подвійне значення (права людини та вільна ринкова конкуренція)?
3. У чому полягала суперечність між формальною відкритістю кордонів і фактичною нерівністю учасників обміну?
4. Що таке інформаційна нерівність та односпрямований рух новин і культурних продуктів?
5. Яку роль у міжнародній дискусії про інформацію відіграв Рух неприєднання (Бандунзька конференція 1955 р.)?
6. Що таке новий світовий інформаційний і комунікаційний порядок (NWICO)?
7. Що таке комісія Макбрайда та звіт «Багато голосів — один світ» (1980) і чому він був збалансованишим, ніж його зображали опоненти?
8. Які контраргументи проти NWICO висував Захід і в чому полягала реальна суть суперечки («хто контролює глобальні потоки»)?
9. Що таке інформаційне суспільство і звідки походить це поняття?
10. Що таке теорія культурного імперіалізму та яка роль Герберта Шиллера?
11. Що таке «макдональдизація» (Дж. Ріцер) і які її принципи?
12. Що таке «диснейфікація» (А. Брайман) і чому вона важлива для аналізу культурного панування?
13. Що таке медіаімперіалізм за Олівером Бойд-Барреттом і в чому його визначальна риса?
14. У чому суть структурного імперіалізму Йогана Галтунга та моделі «Центр — Периферія»?
15. Що таке мережеве суспільство Мануеля Кастельса та протиставлення «простору потоків» і «простору місць»?

16. Що таке глокалізація (Р. Робертсон) і як вона ускладнює тезу культурного імперіалізму?

Завдання 1. Матриця «Дві позиції у суперечці про інформаційний порядок»

Заповніть матрицю, зіставивши позиції Заходу (вільний потік) і Глобального Півдня (NWICO). Матриця є основою для виступів делегацій під час симуляції засідання ЮНЕСКО.

Критерій	Доктрина вільного потоку (Захід)	NWICO (Глобальний Південь)
Головна цінність		
Розуміння свободи інформації		
Роль держави		
Ставлення до ринку й корпорацій		
Головний аргумент		
Слабке місце позиції		

Після матриці підготуйте усний висновок: чому за суперечкою «свобода преси проти цензури» стояло питання контролю над глобальними інформаційними потоками?

Завдання 2. Матриця теорій нерівності в міжнародній комунікації

Заповніть матрицю. Вона використовується під час роботи в експертних групах методом «пилки».

Критерій	Культурний імперіалізм (Шиллер)	Медіаімперіалізм (Бойд-Барретт)	Структурний імперіалізм (Галтунг)	Мережеве суспільство (Кастельс)
Що є джерелом панування				
Ключовий механізм				
Роль локальних еліт				
Метафора / образ				
Обмеження теорії				

Після матриці підготуйте усний висновок: чи достатньо теорії культурного імперіалізму для пояснення сучасних потоків і що додають Галтунг, Кастельс та глокалізація?

Термінологічний мінімум

доктрина вільного потоку інформації; інформаційна нерівність; односпрямований інформаційний потік; неоколоніалізм; технологічна залежність; Рух неприєднання; новий світовий інформаційний і комунікаційний порядок (NWICO); комісія Макбрайда; «Багато голосів — один світ»; збалансований потік; неоліберальний поворот; інформаційне суспільство; Всесвітній саміт з інформаційного суспільства (WSIS); контрпотоки; теорія культурного імперіалізму; «макдональдизація»; «диснейфікація»; медіаімперіалізм; структурний імперіалізм; центр і периферія; внутрішня периферія; комунікаційний імперіалізм; мережеве суспільство; простір потоків (space of flows); простір місць (space of places); глокалізація.

Ключові постаті

Шон Макбрайд; Герберт Шиллер; Джордж Ріцер; Алан Брайман; Олівер Бойд-Барретт; Йоган Галтунг; Мануель Кастельс; Роланд Робертсон.

Ключові дати

1946 р. — резолюція ГА ООН 59 (І); 1948 р. — Загальна декларація прав людини; 1955 р. — Бандунзька конференція; 1970-ті — вимоги NWICO; 1980 р. — звіт Макбрайда «Багато голосів — один світ»; 1984–1985 рр. — вихід США та Великої Британії з ЮНЕСКО; 2003 і 2005 рр. — Всесвітній саміт з інформаційного суспільства (Женева, Туніс).

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Етап	Зміст роботи	Формат
1. Міні-дослідження «Звідки мої новини?»	Пари відкривають розділ міжнародних новин одного українського медіа за сьогодні й визначають походження 10 матеріалів: власний кореспондент, світове агентство (Reuters, AP, AFP), іноземне медіа, офіційне джерело. Результати зводять на дошці й обговорюють, чи зберігається сьогодні односпрямований потік «центр — периферія».	Робота в парах; міні-дослідження
2. Симуляція засідання ЮНЕСКО (кінець 1970-х)	На основі підготовлених матриць студенти працюють у трьох ролях: делегація західних держав, делегація Руху неприєднання, комісія Макбрайда. Делегації виголошують позиції по три хвилини й обмінюються репліками. Комісія формулює компромісну рекомендацію й пояснює, чому звіт «Багато голосів — один світ» був збалансованішим, ніж його подавали опоненти.	Рольова гра; дискусія
3. Матриця теорій нерівності	Чотири експертні групи працюють кожна з однією теорією (культурний імперіалізм, медіаімперіалізм, структурний імперіалізм, мережеве суспільство) і узгоджують її колонку на основі підготовлених матриць. Потім у змішаних групах складають повну матрицю й визначають найслабше місце кожної теорії.	Метод «пилки»; порівняння
4. Міні-кейс «Потік, контрпотік чи глокалізація?»	Групи отримують картки з кейсами. Для кожного визначають, чи підтверджує він тезу культурного імперіалізму, чи ускладнює її, і які принципи макдональдизації або диснейфікації в ньому простежуються.	Робота в малих групах; класифікація
5. Підсумок	Студенти завершують речення: «Якби дебати про NWICO відбувалися сьогодні, головним питанням було б...». Дискусійне питання: чи є платформи, алгоритми й штучний інтелект новою формою «односпрямованого потоку»?	Індивідуальна рефлексія; загальне обговорення

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3.1

Культура як влада: дискурс, гегемонія та орієнталізм

Контрольні запитання:

1. Чим розуміння влади у Мішеля Фуко відрізняється від буденного (репресивного) уявлення?
2. Що означає нерозривна пара «влада-знання» і як вона діє на прикладах психіатрії чи кримінології?

3. Що таке дискурс і «режим істини»?
4. Що вивчає критичний дискурс-аналіз і хто його основні теоретики?
5. Поясніть три інструменти КДА: лексичний вибір, граматичну агентність і стратегії «Ми/Вони».
6. Що таке «ідеологічний квадрат» Тойна ван Дейка?
7. Що таке культурна гегемонія за Антоніо Грамші й чим влада на згоді відрізняється від влади примусу?
8. Що таке орієнталізм за Едвардом Саїдом і чому Схід є радше «винаходом», ніж відкриттям Заходу?
9. Назвіть основні механізми орієнталістської репрезентації (гомогенізація, есенціалізація, позбавлення історичного часу, позбавлення голосу, подвійність привабливості й загрози).
10. Як орієнталізм проявляється в сучасних медіа й у тезі про «зіткнення цивілізацій»?
11. Які основні закиди висувають самому Саїдові?
12. Що таке балканізм за Марією Тодоровою і чим «напів-Інший» відрізняється від екзотичного «Іншого» Саїда?
13. Чому позиція «напів-Іншого» може бути «безвихіднішою» за позицію повного «Іншого»?
14. Що таке образ Балкан як «порохової бочки» і термін «балканізація»?

Завдання 1. Практикум із критичного дискурс-аналізу

Опрацюйте два-три паралельні новинні заголовки або уривки про одну подію (за розподілом викладача) і проаналізуйте їх за трьома інструментами КДА:

1. **Лексичний вибір** — які слова обрано з-поміж альтернатив (терорист/повстанець, режим/уряд, біженець/нелегал), які метафори й евфемізми задіяно.
2. **Граматична агентність** — хто поданий діячем, а хто об'єктом; де вжито пасив або номіналізацію, що приховують агента.
3. **Стратегії «Ми/Вони»** — як застосовано «ідеологічний квадрат»; чиї голоси процитовано, а чиї змовчано.

Оформіть результат як коротку аналітичну записку (150–200 слів). Записка доопрацьовується в групі й виноситься на «галерею».

Завдання 2. Виявлення орієнталістських / балканістських механізмів

На матеріалі одного медійного тексту про незахідний регіон або про Східну Європу / Балкани визначте, які з механізмів іншування задіяно, і выпишіть текстові докази (цитати з позначенням джерела). Сформулюйте, яку політику (невтручання, опіку, інтервенцію) така репрезентація робить «природною». Текст і виписані докази використовуються під час гри «Бінго іншування» та на шкалі думок.

Термінологічний мінімум

влада-знання (*puissance-savoir*); дискурс; режим істини; продуктивна влада; критичний дискурс-аналіз; лексичний вибір; евфемізм і дисфемізм; граматична агентність; номіналізація; пасивний стан; стратегії «Ми/Вони»; ідеологічний квадрат; культурна гегемонія; влада на згоді (*consent*); війна позицій; орієнталізм; іншування; бінарні опозиції; гомогенізація; есенціалізація; позбавлення історичного часу; позбавлення голосу; «зіткнення цивілізацій»; балканізм; «напів-Інший»; «порохова бочка Європи»; балканізація.

Ключові постаті

Мішель Фуко; Норман Феркло; Тойн ван Дейк; Рут Водак; Антоніо Грамші; Едвард Саїд; Семюел Гантінгтон; Марія Тодорова.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Етап	Зміст роботи	Формат
1. Лексична розминка «Одна подія — різні слова»	Викладач називає пари й трійки номінацій. Студенти пояснюють, яку оцінку й яку політику підказує кожне слово. Далі зіставляють три речення: «Поліція застосувала сльозогінний газ проти протестувальників»; «Проти протестувальників було застосовано сльозогінний газ»; «Сутички на площі призвели до постраждалих» — і визначають, де агента приховано і чиїм інтересам це слугує.	Фронтальна робота; мозковий штурм
2. Практикум КДА з паралельними текстами	Групи працюють із паралельними заголовками чи уривками про одну подію, розподіленими викладачем, об'єднуючи підготовлені записки (завдання 1) в одну групову. Записки вивішують, групи проходять «галереєю» й залишають на стікерах одне доповнення або заперечення до чужої записки.	Робота в малих групах; «галерея»
3. «Ідеологічний квадрат» кольорами	Групи отримують коротку заяву або виступ політика й маркують його чотирма кольорами: «наше добре» підкреслено, «наше погане» приглушено, «їхнє погане» підкреслено, «їхнє добре» приглушено. Обговорюють, котрий із чотирьох кутів найменш помітний для читача і чому.	Робота в малих групах; візуальне маркування
4. Гра «Бінго іншування»	Студенти отримують картки-бінго з механізмами: гомогенізація, есенціалізація, позбавлення історичного часу, позбавлення голосу, приваблення й загроза, «порохова бочка», «напів-Інший». Працюючи з текстом завдання 2, вони закреслюють клітинку лише тоді, коли можуть навести текстовий доказ. Перемагає той, хто першим закрий рядок і переконливо обґрунтує кожну клітинку.	Індивідуальна робота; гра
5. Шкала думок «Яку політику це виправдовує?»	На дошці позначено шкалу «невтручання — опіка — інтервенція». Студенти розміщують на ній проаналізовані тексти й пояснюють, яке рішення кожна репрезентація робить «природним». Дискусійне питання: наскільки застосовні концепції орієнталізму й балканізму до образу України та Східної Європи в західних медіа і чи змінилася ця рамка після 2022 року?	Фронтальна робота; шкала думок; дискусія
6. Підсумок	Студенти завершують речення: «Після сьогоднішнього заняття я по-іншому читатиму заголовки про...» і «Найнепомітніший механізм влади в тексті — це...». Дискусійне питання: чи можливий взагалі текст без «Ми/Вони»?	Індивідуальна рефлексія; загальне обговорення

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3.2

Есенціалізм, конструювання нації та культурна гібридність

Контрольні запитання:

1. Що таке модель Герта Хофстеде і як він визначав культуру («програмне забезпечення розуму»)?
2. Назвіть шість вимірів культури за Хофстеде та поясніть їх.
3. Чим пояснюється практична популярність моделі Хофстеде в маркетингу й менеджменті?

4. Що таке есенціалізм і чому він є головною проблемою моделі Хофстеде?
5. У чому суть методологічної критики Брендана МакСвіні («Тріумф віри — поразка аналізу»)?
6. У чому суть рефлексивної критики Галіт Айлон і чому опитувальник Хофстеде можна назвати формою «наукового орієнталізму»?
7. Що таке нація як «уявлена спільнота» за Бенедиктом Андерсоном і чому «уявлена» не означає «вигадана»?
8. Що таке друкований капіталізм і як він сформував національну свідомість?
9. Що таке банальний націоналізм за Майклом Біллігом і що таке дейксис («прапорування» через мову)?
10. Наведіть класичні приклади банального націоналізму (прапор на будівлі, карта погоди, поділ новин).
11. Що таке фреймінг за Робертом Ентманом і чим він відрізняється від встановлення порядку денного?
12. Що показали експерименти щодо фреймінгу націй під час російсько-української війни (дія нації проти дії керівника)?
13. Які три погляди на культурну глобалізацію існують (гомогенізація, гетерогенізація, гібридність)?
14. Що таке «Джихад проти Максвіту» Барбера і чому обидві сили небезпечні для демократії?
15. Що таке гібридизація, Третій простір Гомі Бгабги, амбівалентність і мімікрія?
16. Які основні лінії критики концепції гібридності?

Завдання 1. Матриця «три погляди на культурну глобалізацію»

Заповніть матрицю та проілюструйте кожен погляд власним прикладом. Приклади з матриці виставляються на «аукціон» під час заняття.

Критерій	Гомогенізація	Гетерогенізація	Гібридність
Основна теза			
Ключові представники			
Ставлення до локального			
Приклад (медіа / бренд / культура)			
Обмеження підходу			

Після матриці підготуйте усний висновок: чому гібридність долає обмеження перших двох підходів і які нові питання вона ставить?

Завдання 2. Кейс культурної гібридності або банального націоналізму (на вибір)

Варіант А. Розберіть один кейс гібридизації (локалізоване меню McDonald's, К-поп / феномен BTS, Болівуд для діаспори, мовні сплави) і покажіть, як глобальна форма наповнюється локальним змістом; поясніть, чи є це асиміляцією, чи самотутньою культурною політикою. Підготуйте дво-хвилинну усну презентацію.

Варіант Б. Зберіть 5–7 прикладів банального націоналізму з одного дня медіапотуку (дейксис, прапори, карта погоди, поділ «внутрішні / міжнародні» новини) і поясніть, як вони непомітно відтворюють націю.

Термінологічний мінімум

модель Хофстеде; «програмне забезпечення розуму»; дистанція до влади; індивідуалізм / колективізм; маскулінізм / фемінінізм; уникання невизначеності; довгострокова / короткострокова орієнтація; поборюваність / стриманість; есенціалізм; критика МакСвіні; критика Айлон; науковий орієнталізм; уявлена спільнота; друкований капіталізм; банальний націоналізм; дейксис; фреймінг; каскадна активація; персоніфікація нації; гомогенізація; гетерогенізація; «зіткнення цивілізацій»; «Джихад проти Максвіту»; глокалізація; гібридизація; глобальний меланж; Третій простір; амбівалентність; колоніальна мімікрія.

Ключові постаті

Герт Хофстеде; Брендан МакСвіні; Галіт Айлон; Бенедикт Андерсон; Майкл Білліг; Роберт Ентман; Бенджамін Барбер; Ян Недервен Пітерсе; Гомі Бгабга; Стюарт Голл.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Етап	Зміст роботи	Формат
1. Парні дебати «Хофстеде проти критиків»	У парах один студент захищає модель Хофстеде з позиції менеджера міжнародної компанії, другий критикує її аргументами МакСвіні або Айлон. На кожну позицію відводиться по дві хвилини. Потім пари міняються ролями й доповнюють аргументи. Двоє-троє пар коротко звітують, який аргумент виявився найсильнішим.	Робота в парах; рольові дебати
2. Міні-експеримент «Нація діє чи лідер діє?»	Студенти анонімно оцінюють за шкалою 1–5, наскільки відповідальним видається народ країни в парах заголовків, що різняться лише суб'єктом дії. Результати зводять і пов'язують із фреймінгом Ентмана та експериментами щодо персоніфікації нації.	Індивідуальна робота; міні-експеримент
3. Практикум «Полювання на банальний націоналізм»	За 7 хвилин пари переглядають головну сторінку одного новинного сайту чи випуск новин і фіксують якомога більше проявів банального націоналізму. Порівнюють знахідки з прикладами, які готували вдома (варіант Б), і визначають найнепомітніший прояв.	Робота в парах; пошук на час
4. «Аукціон прикладів»: три погляди на глобалізацію	Групи по черзі «виставляють на аукціон» приклади з підготовлених матриць. Решта груп вирішують, до якого погляду вони належать: гомогенізація, гетерогенізація чи гібридність. Спірні приклади обговорюють: чому один і той самий кейс можна прочитати трьома способами.	Робота в малих групах; гра
5. Швидкі презентації кейсів гібридності	Студенти, які обрали варіант А, по дві хвилини презентують кейси. Після кожного виступу аудиторія голосує: це асиміляція чи самобутня культурна політика. Доповідач відповідає на одне запитання.	Презентації; голосування
6. Підсумок	Студенти завершують речення: «Моя культурна ідентичність гібридна, тому що...». Дискусійне питання: де межа між корисним узагальненням про культуру і стереотипом?	Індивідуальна рефлексія; загальне обговорення

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4.1

Медіасистеми та порівняльні журналістські культури

Контрольні запитання:

1. Чому важливо розрізняти формальні й неформальні інституції медіасистеми?
2. Назвіть чотири виміри порівняння медіасистем Галліна й Манчіні.

3. Назвіть три виміри журналістських культур за Ганічем.
4. Опишіть чотири рольові концепції журналіста за Ганічем.
5. Чому теза «новини — це дзеркало» є хибною і що означає конструювання знання журналістикою?
6. Назвіть універсальні новинні цінності за Галтунгом і Руге.
7. Назвіть культурно специфічні новинні цінності.
8. Опишіть три процеси моделі Галтунга й Руге: відбір, спотворення, реплікацію.
9. Поясніть гіпотези адитивності, комплементарності та виключення.
10. Що таке гейткіпінг і хто запровадив поняття «воротаря»?
11. Як цифрове середовище змінило гейткіпінг (алгоритми, вторинні воротарі)?
12. Що таке встановлення порядку денного, праймінг та формування порядку денного медіа (agenda-building)?
13. Що таке «зони елітної уваги» й «сліпі зони» та що ілюструє зіставлення терактів у Парижі й Сомалі?
14. Що таке залежність від офіційних джерел і вбудована журналістика (embedded journalism)?
15. Що таке ефект CNN і чим різняться кейси Сомалі («сильний» ефект) та Боснії («слабкий» ефект)?
16. Що таке ефект Аль-Джазіри у вузькому й широкому сенсі?
17. Що таке культурна близькість (Дж. Стробгор) і геолінгвістичні ринки; де ця модель не спрацьовує?

Завдання 1. Матриця трьох моделей Галліна й Манчіні

Заповніть матрицю за чотирма вимірами. Матриця використовується під час побудови координатної площини медіасистем.

Вимір	Ліберальна	Демократично-корпоративістська	Поляризовано-плюралістична
Розвиток медіаринку			
Політичний паралелізм			
Журналістська професіоналізація			
Роль держави			
Країни-приклад			
Історичне пояснення			

Після матриці підготуйте усний висновок: до якої моделі й чому тяжіє українська медіасистема та які гібридні риси вона має?

Термінологічний мінімум

медіасистема; формальні й неформальні інституції; «Чотири теорії преси»; політичний паралелізм; професіоналізація; інструменталізація; ліберальна модель; демократично-корпоративістська модель; поляризовано-плюралістична модель; клієнтелізм; конвергенція; журналістська культура; інтервенціонізм; убунту; новинні цінності; гіпотези адитивності, комплементарності, виключення; гейткіпінг; воротар (gatekeeper); вторинні воротарі; встановлення порядку денного; праймінг; формування порядку денного медіа (agenda-building); міжмедійне встановлення порядку денного; зони елітної уваги; сліпі зони;

залежність від офіційних джерел; вбудована журналістика; ефект CNN; ефект Аль-Джазіри; активна аудиторія; культурна близькість; геолінгвістичні ринки; алгоритмічна близькість; спільноти смаку.

Ключові постаті

Даніель Галлін; Паоло Манчіні; Томас Ганіч; Джеймс Курран; Мьон-Джін Пак; Герман Вассерман; Сільвіо Вайсборд; Йохан Галтунг; Марі Гольмбое Руге; Курт Левін; Девід Меннінг Вайт; Стюарт Голл; Ієн Анг; Тамар Ліебс; Еліу Кац; Джозеф Стробгор; Дал Йонг Джин.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Етап	Зміст роботи	Формат
1. Розминка «Дзеркало чи конструкція?»	Викладач показує перші п'ять сюжетів головних вечірніх новин одного дня в трьох. Студенти визначають, які події збігаються, які є лише в одному випуску і чому. Роблять висновок, що новини — результат відбору, а не віддзеркалення.	Фронтальна робота; порівняння
2. Координатна площина медіасистем	На дошці накреслено осі «розвиток масового медіаринку» і «політичний паралелізм». На основі підготовлених матриць групи розміщують країни: США, Велика Британія, Німеччина, Швеція, Італія, Греція, Іспанія, Польща, Україна. Обговорюють, які країни не вписуються в жодну з трьох моделей і які гібридні риси має українська медіасистема.	Робота в малих групах; візуалізація
3. Вправа «Який ти журналіст?»	Студенти отримують чотири описи ситуацій. Для кожного опису визначають рольову концепцію за Ганічем. Наприкінці кожен студент розміщує себе на шкалі ролей і коротко пояснює вибір.	Фронтальна робота; класифікація; самовизначення
4. Ділова гра «Редакційна нарада»	Групи-«редакції» (українське медіа, BBC, Al Jazeera, регіональне медіа Африки) отримують однаковий перелік із восьми умовних міжнародних новин одного дня. Кожна редакція обирає три новини для випуску й обґрунтовує вибір через новинні цінності Галтунга і Руге. Порівняння рішень показує вплив культурної близькості, гейткіпінгу й зон елітної уваги.	Рольова гра; групова робота
5. Міні-дискусія «Сліпі зони в епоху алгоритмів»	Дискусійне питання: чи здатні платформи й алгоритми подолати «сліпі зони» міжнародних новин, чи лише поглиблюють їх? Студенти наводять аргументи з власного досвіду споживання новин і з результатів ділової гри.	Фронтальна дискусія
6. Підсумок	Студенти завершують речення: «Якби я був(-ла) редактором міжнародного відділу, я б обов'язково висвітлював(-ла)..., хоча це не відповідає новинним цінностям, тому що...».	Індивідуальна рефлексія

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4.2

Політична економія глобальних новин: пропагандистська модель, власність, концентрація

Контрольні запитання:

1. Що вивчає критична політекономія медіа?
2. Опишіть п'ять фільтрів новин (власність, реклама, джерела, «флак», контрольна ідеологія).

3. Як пропагандистська модель пов'язана з гегемонією Грамші та ідеологічним апаратом Альтюсера?
4. Що таке комерціалізація медіа та як вона впливає на публічну сферу?
5. Що таке медійна власність і концентрація медійної власності?
6. Чим різняться горизонтальна, вертикальна та перехресна (кросмедійна) інтеграція?
7. Що таке медіаконгломерат і що ілюструє кейс імперії Руперта Мердока?
8. Які непрямі механізми впливу власників на редакційну політику?
9. У чому полягає криза рекламної бізнес-моделі медіа та що таке «дуополія Google і Meta»?
10. Що таке «новинні пустелі» (news deserts) і який їхній соціальний профіль?
11. Що таке «газети-привиди» і чим вони небезпечні?
12. Які нові джерела доходу медіа з'явилися?
13. Що таке економіка уваги і як клікбейт та метрики залученості тиснуть на зміст?
14. У чому міжнародний вимір кризи бізнес-моделі журналістики?
15. Що таке некомерційна та грантова журналістика і що ілюструє модель ProPublica?
16. У чому полягають ризики донорської залежності для незалежності та стійкості медіа?

Завдання 1. Матриця нових моделей фінансування

Заповніть матрицю, зіставивши джерела доходу за критеріями стійкості та ризиків для незалежності. Матриця є основою для ділової гри «Редакційна рада стартапу».

Модель	Джерело доходу	Переваги	Ризики для незалежності / стійкості	Приклад
Реклама				
Paywall / передплата				
Членство / читацькі внески				
Гранти й донорство				
Транскордонна колаборація				

Після матриці підготуйте усний висновок: яка комбінація моделей є найстійкішою для незалежної міжнародної журналістики?

Завдання 2. Підготовка до дискусії «Чи працює пропагандистська модель сьогодні?»

Підготуйте два аргументи «за» і один аргумент «проти» тези про те, що п'ять фільтрів Германа й Чомські пояснюють сучасні міжнародні новини. Кожен аргумент підкріпіть конкретним прикладом (медіа, подія, дата) і вкажіть, який фільтр він ілюструє або ставить під сумнів. Окремо сформулюйте, що змінили цифрові платформи: чи з'явився «шостий фільтр»?

Термінологічний мінімум

критична політекономія медіа; пропагандистська модель; виробництво згоди; теорія індексції; комерціалізація медіа; медійна власність; концентрація власності; горизонтальна, вертикальна та перехресна інтеграція; медіаконгломерат; конвергенція; рекламна модель; дуополія Google і Meta; новинні пустелі (news deserts); газети-привиди; paywall; донорське фінансування; економіка уваги; клікбейт; некомерційна журналістика; фундації-донори; Panama Papers; Pandora Papers; донорська залежність; вплив на порядок денний.

Ключові постаті / організації

Едвард Герман; Ноам Чомскі; Волтер Ліппман; Ланс Беннетт; Луї Альтюсер; Роберт Макчесні; Ніколас Гарнем; Руперт Мердок; ProPublica; ICIJ; OCCRP; The Bureau of Investigative Journalism; Knight Foundation; Open Society Foundations.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Етап	Зміст роботи	Формат
1. Гра «Хто володіє?»	Пари отримують дві колонки: медіа і власники чи холдинги. Їх потрібно якнайшвидше поєднати, а потім визначити, де є горизонтальна, вертикальна чи перехресна інтеграція.	Робота в парах; зіставлення
2. Рольова ситуація «Власник не дзвонить»	Пари отримують чотири ситуації. Для кожної визначають механізм впливу, відповідний фільтр пропагандистської моделі й можливу реакцію редакції.	Робота в парах; аналіз ситуацій
3. Дискусія «Чи працює пропагандистська модель сьогодні?»	У центрі аудиторії — «акваріум» із чотирьох-п'яти стільців. Студенти, які сидять у ньому, обговорюють тезу з опорою на підготовлені аргументи (завдання 2); охочий із зовнішнього кола може «замінити» учасника, торкнувшись його плеча, і продовжити дискусію. Викладач фіксує на дошці аргументи «за» і «проти» та окремо — пропозиції щодо «шостого фільтра» доби платформ.	Дискусія у форматі «акваріум»
4. Лабораторія клікбейту	Пари отримують якісний заголовок аналітичного матеріалу й переробляють його на клікбейтний, а клікбейтний заголовок — на якісний. Обговорюють, що змінюється в змісті, а не лише у формі, і як метрики залученості тиснуть на редакції.	Робота в парах; творче письмо
5. Ділова гра «Редакційна рада стартапу»	Групи засновують нове незалежне медіа про міжнародну політику. На основі підготовлених матриць моделей фінансування вони обирають комбінацію джерел доходу й за три хвилини захищають її перед «інвестиційним комітетом», сформованим з інших груп. Комітет ставить запитання про ризики донорської залежності й стійкість моделі.	Рольова гра; захист рішення
6. Підсумок	Студенти завершують речення: «Я готовий(-а) / не готовий(-а) платити за якісну журналістику, тому що...». Дискусійне питання: чи може журналістика бути незалежною, якщо вона ні від кого не отримує грошей?	Індивідуальна рефлексія; загальне обговорення

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5.1

«М'яка сила» та національний брендинг

Контрольні запитання:

1. Чим влада-примус (command power) відрізняється від кооптивної влади (co-opt) у міжнародних відносинах?
2. Що таке «м'яка сила» за Джозефом Наєм і на чому вона ґрунтується?
3. Назвіть три ресурси м'якої сили (культура, політичні цінності, легітимна зовнішня політика).
4. Поясніть тріаду Ная: hard power, soft power, smart power.
5. Які основні обмеження та лінії критики концепції м'якої сили?

6. Чому м'яку силу важко виміряти й чи можна нею керувати?
7. Що таке національний брендинг і як він пов'язаний із «маркетингом місць»?
8. У чому суть концепції конкурентної ідентичності Саймона Анхольта?
9. Назвіть і поясніть шість граней шестикутника Анхольта.
10. У чому головна теза Анхольта «бренд проти брендингу»?
11. Чим м'яка сила відрізняється від національного брендингу за метою й аудиторією?
12. Які основні лінії критики національного брендингу?

Завдання 1. Матриця тріади влади Ная

Заповніть матрицю, застосувавши три типи влади до одного кейсу зовнішньої політики держави (за вибором). Після матриці сформулюйте висновок (100–150 слів): чому «розумна сила» є не сумою, а стратегічною комбінацією перших двох? Матриця використовується під час групового порівняння кейсів.

Критерій	Hard power	Soft power	Smart power
Механізм впливу			
Ресурси			
Приклад із кейсу			
Переваги			
Обмеження			

Термінологічний мінімум

влада-примус (command power); кооптивна влада (co-opt); м'яка сила (soft power); жорстка сила (hard power); розумна сила (smart power); три ресурси м'якої сили; національний бренд; національний брендинг; маркетинг місць; конкурентна ідентичність; шестикутник Анхольта; бренд проти брендингу; репутаційна безпека; проблема вимірюваності.

Ключові постаті

Джозеф Най; Саймон Анхольт.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Етап	Зміст роботи	Формат
1. Розминка «Перша асоціація»	Викладач називає держави. Студенти пишуть на стікерах першу асоціацію з кожною й розміщують стікери на дошці. Відповіді групують за ресурсами м'якої сили (культура, політичні цінності, зовнішня політика) і обговорюють, звідки взяли ці образи і хто ними «керував».	Фронтальна робота; асоціативна вправа
2. Сортування «Hard, soft чи smart?»	Пари отримують картки з діями держав. Картки розкладають у три стовпці. Спірні картки обговорюють, зокрема чи є економічний стимул «жорсткою» силою.	Робота в парах; класифікація
3. Тріада Ная: порівняння підготовлених матриць	Студенти, які аналізували одну державу, об'єднуються й зіставляють матриці. Група визначає, де в політиці цієї держави «розумна сила» спрацювала, а де hard і soft power суперечили одна одній. Двоє-трьох студентів зачитують висновки про те, чому smart power — це комбінація, а не сума.	Робота в малих групах; порівняння кейсів

4. Практикум «Шестикутник Анхольта для України»	Шість груп отримують по одній грані шестикутника: експорт, урядування, культура, люди, туризм, інвестиції та імміграція. Кожна оцінює грань для України (сильна, середня, слабка) з одним аргументом і одним прикладом. На дошці будують спільний шестикутник і визначають найслабшу грань та її причини.	Робота в малих групах; експертне оцінювання
5. Експрес-дебати «М'яку силу неможливо виміряти»	Дві команди мають по дві хвилини, щоб довести або спростувати твердження. Спростовувальна команда повинна запропонувати щонайменше два конкретні індикатори. Решта групи оцінює, чи вимірюють ці індикатори саме вплив, а не ресурси чи сприйняття.	Командні дебати
6. Підсумок	Студенти завершують речення: «Найсильніший ресурс м'якої сили України сьогодні — це...» і «Найбільше йому шкодить...». Дискусійне питання: чи може держава, що воює, розраховувати на м'яку силу?	Індивідуальна рефлексія; загальне обговорення

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5.2

Публічна, цифрова дипломатія та стратегічні комунікації (StratCom)

Контрольні запитання:

1. Що таке публічна дипломатія та чим вона відрізняється від класичної (government-to-government)?
2. У чому суть переходу від «government-to-government» до «government-to-people»?
3. Назвіть основні інструменти публічної дипломатії (мовлення, освітні обміни, культурні інститути).
4. Що таке дипломатія обмінів і які приклади культурних інститутів ви знаєте (Гете-Інститут, Британська Рада, Український інститут)?
5. Що таке цифрова дипломатія («твіплوماتія») та які нові можливості й ризики вона створює?
6. Чому персоналізація й усунення посередників у цифровій дипломатії водночас розширюють охоплення та підвищують ризики?
7. Що таке стратегічні комунікації (StratCom) і чому вони потрібні там, де м'яка сила й брендинг слабшають?
8. Що таке стратегічний наратив і чим наративи ідентичності відрізняються від наративів політики?
9. Що таке Say-Do Gap і чому реальна дія є найсильнішим повідомленням?
10. Що показав кейс наративних воєн України 2022 року (злам фрейму «пострадянської країни»)?
11. Як оцінюють результативність публічної дипломатії та стратегічної комунікації?
12. У чому полягає критика soft power і StratCom (чи здатна поп-культура зупинити танки)?

Завдання 1. Матриця форм дипломатії

Заповніть матрицю. Кожна з чотирьох груп на занятті перевірятиме й доповнюватиме одну колонку.

Критерій	Класична дипломатія	Публічна дипломатія	Цифрова дипломатія	StratCom
Хто адресат				

Критерій	Класична дипломатія	Публічна дипломатія	Цифрова дипломатія	StratCom
Основний інструмент				
Логіка (монолог / діалог)				
Сильні сторони				
Ризики й обмеження				

Після матриці підготуйте усний висновок: чому в умовах гібридних воєн StratCom доповнює, а не замінює публічну дипломатію?

Завдання 2. Добірка дописів цифрової дипломатії

Знайдіть два дописи в соціальних мережах посольств, МЗС або дипломатів (один — українського, другий — іноземного актора), опубліковані протягом останніх трьох місяців. Для кожного зафіксуйте: акаунт і дату; адресата; що допис має змінити (знання, ставлення чи дію аудиторії); тон; можливий ризик. Дописи розбираються на початку заняття.

Термінологічний мінімум

публічна дипломатія; нова публічна дипломатія; government-to-government; government-to-people; дипломатія обмінів; культурні інститути; цифрова дипломатія; твіпломатія; стратегічні комунікації (StratCom); стратегічний наратив; наративи ідентичності; наративи політики; Say-Do Gap; наративні війни; оцінювання результативності.

Ключові постаті

Едмунд Галіон; Ніколас Кал; Ян Меліссен; Корнеліу Бйола; Алістер Міскіммон; Бен О'Лафлін; Лора Розелл; Ейтан Гілбоа.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Етап	Зміст роботи	Формат
1. Розминка «Розбір дипломатичного допису»	Троє-четверо студентів показують дописи з підготовленої добірки (завдання 2). Група визначає, кому адресовано допис, що він має змінити (знання, ставлення, дію) і який ризик він несе. Окремо відзначають дописи, де тон «твіпломатії» може зашкодити двостороннім відносинам.	Фронтальна робота; аналіз прикладів
2. Сортування «Яка це дипломатія?» і зведена матриця	Пари отримують картки з подіями. Картки розкладають за формами: класична, публічна, цифрова дипломатія, StratCom. Потім чотири групи перевіряють і доповнюють по одній колонці підготовлених матриць, використовуючи картки як приклади; зведену матрицю формують на дошці.	Робота в парах і малих групах; зведена матриця
3. Вправа «Детектор Say-Do Gap»	Групи отримують три умовні ситуації. Для кожної оцінюють, як розрив сприймуть іноземні аудиторії і чи може комунікація його «закрити».	Робота в малих групах; аналіз ситуацій

4. Практикум «Складаємо стратегічний наратив»	Групи формулюють для України два наративи для конкретної аудиторії (ЄС, країни Глобального Півдня, США): наратив ідентичності («хто ми») і наратив політики («що ми робимо і чому»), по три речення кожен. Групи зачитують результати, аудиторія перевіряє, чи узгоджуються наративи з діями й чи враховано цінності цільової аудиторії. Аналіз спирається на злам фрейму «пострадянської країни» у 2022 р.	Робота в малих групах; створення комунікаційного продукту
5. Дискусія «Чотири кути»	Викладач зачитує твердження. Студенти стають у кут відповідно до своєї позиції (повністю згоден, скоріше згоден, скоріше не згоден, не згоден) і за дві хвилини формулюють аргумент. Після обміну аргументами можна перейти в інший кут, пояснивши, що переконало.	Дискусія; «чотири кути»
6. Підсумок	Студенти завершують речення: «Найсильніше повідомлення держави — це...». Дискусійне питання: як оцінити результативність публічної дипломатії, якщо її ефект з'являється через роки?	Індивідуальна рефлексія; загальне обговорення

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6.1

Пропаганда, інформаційний безлад та sharp power

Контрольні запитання:

1. Які труднощі виникають з означенням поняття «пропаганда»?
2. Як пропаганда співвідноситься із суміжними поняттями (переконування, реклама, PR, публічна дипломатія, маніпуляція)?
3. Чим різняться біла, сіра й чорна пропаганда за джерелом?
4. Назвіть і поясніть основні техніки пропаганди (апеляція до страху, демонізація, спрощення, повторення, фальшива дилема, ілюзія одностайності).
5. Що таке інформаційний безлад за Клер Вордл і Госсейном Деракшаном?
6. Чим різняться misinformation, disinformation і malinformation?
7. Як взаємодіють три елементи інформаційного безладу: агент, повідомлення, інтерпретатор?
8. Які мотиви й форми має інформаційний безлад (економічні, політичні, ідеологічні, статусні; чутки, конспірологія, псевдоекспертиза)?
9. Що таке sharp power і хто запровадив цей термін?
10. Чим механізм sharp power («пронизування») відрізняється від soft power («привабливості»)?
11. Що таке асиметрія відкритості й чому вона є ключовою для sharp power?
12. Назвіть стратегічні цілі sharp power (поляризація суспільства, корупція еліт, дискредитація виборів).

Завдання 1. Матриця «Інформаційний безлад»

Доберіть три реальні кейси, уже задокументовані фактчекерами або дослідниками (з посиланням на спростування чи звіт), і розподіліть їх за типологією. Матриця використовується під час ролівої гри «Обвинувачення і захист».

Кейс	Тип (mis- / dis- / mal-information)	Агент і мотив	Повідомлення й техніка	Роль інтерпретатора
Кейс 1				

Кейс	Тип (mis- / dis- / mal-information)	Агент і мотив	Повідомлення й техніка	Роль інтерпретатора
Кейс 2				
Кейс 3				

Після матриці підготуйте усний висновок: чому боротьба з інформаційним безладом не зводиться до спростування фактів?

Термінологічний мінімум

пропаганда; переконування; маніпуляція; біла, сіра, чорна пропаганда; апеляція до страху; демонізація; спрощення; повторення; фальшива дилема; ілюзія одностайності; інформаційний безлад; misinformation; disinformation; malinformation; агент; повідомлення; інтерпретатор; чутки; конспірологія; псевдоекспертиза; sharp power; приваблення проти пронизування; асиметрія відкритості; поляризація; корупція еліт; дискредитація виборів.

Ключові постаті

Клер Вордл; Госсейн Деракшан; Крістофер Вокер; Джессіка Людвіг.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Етап	Зміст роботи	Формат
1. Шкала думок «Де починається пропаганда?»	На дошці накреслено шкалу від «інформування» до «пропаганди». Викладач зачитує повідомлення. Студенти розміщують повідомлення на шкалі, пояснюючи, що саме переводить повідомлення в зону маніпуляції: джерело, мета, прихованість чи техніка.	Фронтальна робота; шкала думок
2. Вправа «Розпізнай техніку»	Пари отримують шість коротких прикладів, які вже спростували фактчекери (кожен позначено «спростовано» з посиланням на спростування). Для кожного визначають техніку і тип пропаганди за джерелом. Перевірка йде за ключем, розбіжності обговорюють.	Робота в парах; класифікація
3. Рольова гра «Обвинувачення і захист»	Групи порівнюють підготовлені матриці й обирають кейс, класифікація якого найсуперечливіша (mis-, dis- чи malinformation). Одна група виступає «обвинуваченням» і доводить, що поширювач діяв свідомо, друга — «захистом». Аудиторія-«журі» ухвалює рішення й пояснює, які докази потрібні, щоб довести намір.	Рольова гра; обговорення кейсів
4. Сорткування «Приваблення чи пронизування?»	Групи отримують картки: стипендії для іноземних студентів; фінансування «незалежних» експертів, які не розкривають спонсора; культурний центр, що через фінансування впливає на навчальні програми університету; відкрита трансляція державного мовника іноземними мовами; тиск на видавців, щоб ті вилучали «незручні» теми з перекладів; підтримка політичних сил іншої держави через посередників. Визначають, що є soft, а що sharp power, і яку роль у кожному випадку відіграє асиметрія відкритості.	Робота в малих групах; класифікація
5. Міні-кейс «Мета атаки»	Пари отримують три описи умовних кампаній. Визначають стратегічну ціль sharp power (поляризація, корупція еліт, дискредитація виборів) і пропонують одну ознаку, за якою кампанію можна виявити на ранній стадії.	Робота в парах; короткі відповіді

6. Підсумок	Студенти завершують речення: «Спростування факту не зупиняє дезінформацію, тому що...» і «Мій особистий фільтр перед поширенням — це...». Дискусійне питання: чи можна захиститися від sharp power, не жертвуючи відкритістю суспільства?	Індивідуальна рефлексія; загальне обговорення
-------------	---	---

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6.2

Гібридні загрози, когнітивна війна та стратегічна відповідь

Контрольні запитання:

1. Що таке гібридна війна як синтез військових, економічних, дипломатичних та інформаційних засобів?
2. У чому полягає критичний аналіз «доктрини Герасимова» і чому Захід міг хибно сприйняти російські страхи?
3. Що таке життя у «сірій зоні» та розмивання межі між війною й миром?
4. Що таке проблема атрибуції, проксі-актори та заперечувана причетність (plausible deniability)?
5. Що таке когнітивна війна і чому когнітивний простір став полем бою?
6. Що таке мікротаргетинг і що показує кейс Cambridge Analytica (з урахуванням оскарженої ефективності психографіки)?
7. Назвіть ключові когнітивні упередження (помилка підтвердження, ефект ілюзорної правди).
8. Що таке стратегія «Firehose of Falsehood» і чому її мета — не переконати, а створити хаос?
9. Що таке обчислювальна пропаганда, астротурфінг, боти та координована неавтентична поведінка?
10. Що таке ехо-камери й бульбашки фільтрів і як економіка уваги живить поляризацію?
11. Що таке deepfakes і «дивіденд брехуна»?
12. Опишіть три рівні стратегічної відповіді: державний (StratCom), психологічний (інокуляція, prebunking), суспільний (медіаграмотність, досвід Фінляндії).
13. Які демократичні межі протидії дезінформації (свобода вираження, цензура, приватність, підзвітність)?

Завдання 1. Матриця трьох рівнів протидії дезінформації

Заповніть матрицю. На занятті три групи доповнюватимуть по одному рівню конкретними прикладами.

Рівень	Механізм / інструмент	Сильні сторони	Ризики й межі	Приклад
Державний (StratCom)				
Психологічний (інокуляція, prebunking)				
Суспільний (медіаграмотність)				

Після матриці підготуйте усний висновок: чому prebunking може бути ефективнішим за debunking і в чому ризик повторного поширення фейку під час спростування?

Термінологічний мінімум

гібридна війна; «доктрина Герасимова»; «сіра зона»; атрибуція; проксі-актор; заперечувана причетність (plausible deniability); когнітивна війна; мікротаргетинг; психографіка; помилка підтвердження; ефект ілюзорної правди; «Firehose of Falsehood»; обчислювальна пропаганда; астротурфінг; боти; координована неавтентична поведінка; ехо-камери; бульбашки фільтрів; економіка уваги; deepfake; «дивіденд брехуна»; теорія інокуляції; prebunking; debunking; медіаграмотність.

Ключові постаті / організації

Марк Галеотті; Крістофер Пол; Міріам Метьюз; Сандер ван дер Лінден; Cambridge Analytica; Центр передового досвіду НАТО зі стратегічних комунікацій; Європейський центр передового досвіду з протидії гібридним загрозам.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Етап	Зміст роботи	Формат
1. Шкала думок «Війна чи мир?»	Викладач зачитує ситуації. Студенти розміщують ситуації на шкалі від «мир» до «війна» й обговорюють, чому «сіра зона» ускладнює відповідь.	Фронтальна робота; шкала думок
2. Симуляція «Атрибуція за 10 хвилин»	Групи-«аналітичні центри» отримують сценарій. Треба визначити, які докази потрібні для атрибуції (технічні, поведінкові, контекстні), кого можна підозрювати, з яким ступенем упевненості, і як діяти, якщо довести причетність неможливо. Групи порівнюють формулювання своїх висновків.	Рольова гра; робота в малих групах
3. Матриця трьох рівнів протидії: зведення	Три групи працюють кожна з одним рівнем (державний StratCom, психологічна інокуляція, суспільна медіаграмотність) і доповнюють підготовлені матриці прикладами. Кожна група називає одну межу свого рівня. Висновок: чому prebunking може бути ефективнішим за debunking.	Робота в малих групах; зведена матриця
4. Практикум «Щеплення від маніпуляції»	Групи обирають типовий маніпулятивний прийом і складають prebunking-повідомлення до 60 слів, у якому є попередження, послаблена демонстрація прийому й пояснення, як його розпізнати. Аудиторія перевіряє, чи не поширює повідомлення сам фейк.	Робота в малих групах; створення комунікаційного продукту
5. Вправа «Де межа протидії?»	Пари оцінюють заходи за шкалою «виправдано — надмірно». Обґрунтовують оцінку з огляду на свободу вираження, приватність і підзвітність.	Робота в парах; оцінювання пропорційності
6. Підсумок	Студенти завершують речення: «Найуразливіше місце мого власного інформаційного споживання — це...» і «Щоб його захистити, я...». Дискусійне питання: чи можна виграти когнітивну війну, не ставши схожим на супротивника?	Індивідуальна рефлексія; загальне обговорення

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7.1

Класична парадигма міжнародної журналістики та робота в умовах цифрової трансформації

Контрольні запитання:

1. Що означає роль журналіста як gatekeeper у класичній парадигмі?

2. Назвіть «золоті стандарти» якості (BBC Editorial Guidelines, Reuters Trust Principles) та їхні ключові вимоги.
3. Що означає правило верифікації через мінімум два незалежні джерела?
4. Чим різняться штатний кореспондент, стрингер, фрилансер і фіксер?
5. Чому занепадають закордонні корпункти й до чого це призводить?
6. Що таке «парашутна журналістика» та які її ризики?
7. У чому полягає дилема «швидкість проти точності» у циклі 24/7?
8. Які проблеми захищеності та страхування виникають в аутсорсингу збору новин?
9. Що таке UGC і чому редакції перейшли від пошуку ексклюзиву до верифікації наявного контенту?
10. Що таке революція OSINT і що ілюструє феномен Bellingcat?
11. Що таке Берклійський протокол і які стандарти він задає?
12. Які обмеження й ризики має метод OSINT?
13. Що таке алгоритмічна журналістика й автоматичне написання новин?
14. Що таке «хибний баланс» (false balance / bothsidesism) і метафора «визирнути у вікно»?

Завдання 1. Матриця акторів збору міжнародних новин

Заповніть матрицю. Вона використовується під час ділової гри «Кого відправити?».

Критерій	Штатний кореспондент	Стрингер / фрилансер	Фіксер	«Парашутист»
Знання контексту й мови				
Вартість для редакції				
Рівень захищеності				
Ризики для якості				
Етичні питання співпраці				

Завдання 2. Підготовка до OSINT-практикуму

Ознайомтеся з базовими інструментами відкритої верифікації: зворотний пошук зображень (щонайменше два сервіси), супутникові й вуличні карти для геолокації, сервіси визначення положення сонця для хронолокації, перегляд метаданих файлу. Складіть власний чек-лист верифікації візуального контенту з 6–8 кроків, у якому для кожного кроку зазначено, що саме перевіряється і як фіксується результат відповідно до вимог Берклійського протоколу. Чек-лист використовується під час практикуму.

Термінологічний мінімум

іноземний кореспондент; gatekeeper; BBC Editorial Guidelines; Reuters Trust Principles; точність; верифікація; неупередженість; баланс; незалежність; штатний кореспондент; стрингер; фрилансер; фіксер; «парашутна журналістика»; цикл 24/7; UGC (користувачський контент); gatewatching; OSINT; геолокація; хронолокація; зворотний пошук зображень; епістемологія прозорості; алгоритмічна журналістика; SEO; криза об'єктивності; «хибний баланс» (false balance); bothsidesism; evidence-based journalism; фактчекінг.

Ключові постаті / організації

Еліот Гітінс; Bellingcat; Берклійський протокол (UC Berkeley Human Rights Center, OHCHR); Reuters; BBC; Білл Ковач; Том Розенстіл.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Етап	Зміст роботи	Формат
1. Верифікаційна розминка «Що тут не так?»	Викладач показує вже верифікований вірусний допис (фото чи відео, поширене з хибним контекстом). Студенти за три хвилини називають сумнівні ознаки й кроки, якими їх можна перевірити, звіряючись із підготовленими чек-листами.	Фронтальна робота; проблемна вправа
2. Вправа «Порушення стандарту»	Пари отримують чотири описи редакційних ситуацій. Для кожної визначають, який принцип BBC Editorial Guidelines або Reuters Trust Principles порушено і як мало бути.	Робота в парах; аналіз ситуацій
3. Ділова гра «Кого відправити?»	Групи-«редакції» отримують сценарій: у віддаленому регіоні почалися масові протести, ситуація небезпечна, бюджет обмежений. На основі підготовлених матриць обирають штатного кореспондента, стрингера, фіксерера або «парашутиста» чи їхню комбінацію. Рішення обґрунтовують з погляду якості, вартості, безпеки та етики співпраці з фіксером.	Рольова гра; порівняння рішень
4. OSINT-практикум	Групи отримують 2–3 зображення чи відео з відкритих джерел. Застосовують зворотний пошук зображень, геолокацію за орієнтирами та хронолокацію за тіннями, погодою чи вивісками. Кожен крок фіксують, як того вимагає Берклійський протокол. Наприкінці порівнюють, хто дійшов до правильної відповіді й чиї кроки найпрозоріші та відтворювані.	Робота в малих групах; практична верифікація
5. Міні-дискусія «Швидкість, точність і баланс»	Студенти розглядають два питання: (1) чи варто публікувати неперевірене, але суспільно важливе повідомлення з позначкою «не підтверджено»; (2) чи потрібно в ефірі давати рівний час науковцю і заперечувачу зміни клімату або представникам агресора і жертви. Визначають, коли баланс стає «хибним балансом» і що пропонує evidence-based journalism.	Фронтальна дискусія
6. Підсумок	Студенти завершують речення: «Перш ніж поширити відео з місця події, я тепер...». Дискусійне питання: чи втратив журналіст роль gatekeeper, чи лише змінив її на gatewatcher і верифікатора?	Індивідуальна рефлексія; загальне обговорення

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7.2

Цифрова та фізична безпека міжнародного журналіста. Право, захист журналістів та журналістика травми

Контрольні запитання:

1. Що таке класична тріада інформаційної безпеки (конфіденційність, цілісність, доступність) і чому її недостатньо?
2. Що таке анонімність, автентичність і заперечуваність та чим вони різняться?
3. Чому метадані є головною вразливістю, навіть коли зміст зашифровано?
4. Які міжнародні норми гарантують свободу вираження (ст. 19 МПГПП, ст. 10 ЄКПЛ)?
5. Як захищаються журналістські джерела у практиці ЄСПЛ?
6. Що таке акредитація, дифамація та транскордонна юрисдикція в медіаправі?

7. Що таке SLAPP-позови і як їм протидіють (директива ЄС проти SLAPP)?
8. Що передбачає фізична підготовка журналіста до роботи в полі (HEFAT, засоби захисту)?
9. Які особливі ризики виникають при роботі в авторитарних режимах?
10. Які механізми захисту журналістів існують?
11. Який статус журналістів у гуманітарному праві (Женевські конвенції, ст. 79 Додаткового протоколу I)?
12. У чому полягає проблема безкарності за напади й убивства журналістів?
13. Що таке trauma-informed reporting і які підходи пропонує Dart Center?
14. Що таке психологічна ціна професії (ПТСР, втома від співчуття, вигорання, моральна травма)?

Завдання 1. Побудова моделі загроз

Для одного із заданих сценаріїв (робота з джерелом в авторитарній країні; отримання витоків документів; висвітлення протестів) побудуйте модель загроз за формальною процедурою. Моделі загроз порівнюються в групах за сценаріями.

Елемент моделі	Зміст
Що захищаємо (актив)	
Від кого (супротивник і його спроможності)	
Які наслідки компрометації	
Ймовірні вектори атаки	
Пропорційні заходи захисту	

Після моделі підготуйте усний висновок: чому «максимальний захист» не завжди є правильним рішенням і що таке пропорційність зусиль?

Завдання 2. Матриця механізмів захисту журналістів

Заповніть матрицю. Вона використовується у вправі «Хто захистить?».

Механізм / норма	Рівень (право / організація / гуманітарне право)	Що захищає	Обмеження / проблема безкарності
Ст. 19 МПГПП / ст. 10 ЄКПЛ			
CPJ / RSF / IFJ			
Женевські конвенції, ст. 79 ДП I			
Директива ЄС проти SLAPP			

Термінологічний мінімум

конфіденційність; цілісність; доступність; анонімність; автентичність; заперечуваність; метадані; модель загроз; наскрізне шифрування; операційна безпека; цифрова гігієна; свобода вираження; ст. 19 МПГПП; ст. 10 ЄКПЛ; захист джерел; практика ЄСПЛ; акредитація; дифамація; транскордонна юрисдикція; SLAPP-позови; HEFAT; Комітет захисту журналістів

(CPJ); «Репортери без кордонів» (RSF); Індекс свободи преси; IFJ; безкарність; trauma-informed reporting; ПТСР; втома від співчуття; вигорання; моральна травма.

Ключові постаті / організації

CPJ; RSF; IFJ; Dart Center for Journalism and Trauma; Бретт Літц; Джонатан Шей.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Етап	Зміст роботи	Формат
1. Розминка «Зміст чи метадані?»	Викладач пропонує об'єкти. Студенти визначають, що з цього є змістом, а що метаданими, і які наслідки для джерела може мати компрометація кожного об'єкта.	Фронтальна робота; класифікація
2. Міні-кейс «Безпечно чи ризиковано?»	Пари отримують ситуації. Для кожної ситуації визначають основний ризик і одну пропорційну захисну дію.	Робота в парах; короткі відповіді
3. Модель загроз: порівняння підготовлених проєктів	Студенти об'єднуються в групи за сценаріями й зіставляють моделі загроз. Група визначає одну найреалістичнішу загрозу, один надмірний захід, який можна прибрати, і один ризик, що його неможливо усунути повністю.	Робота в малих групах; порівняння кейсів
4. Вправа «Хто захистить?»	Групи отримують ситуації. На основі підготовлених матриць визначають, яка норма чи організація діє в кожному випадку і де виникає проблема безкарності або транскордонної юрисдикції.	Робота в малих групах; зіставлення ситуацій і механізмів
5. Етичний практикум «Інтерв'ю з травмою»	Групи аналізують три ситуації. Для кожної визначають, чи проблема переважно правова, етична чи психологічна, і спосіб її мінімізувати відповідно до принципів trauma-informed reporting і Dart Center.	Робота в малих групах; аналіз коротких кейсів
6. Підсумок	Студенти завершують речення: «У моїй майбутній роботі найбільший ризик виникає для...» і «Щоб його зменшити, я маю...». Дискусійне питання: чому безпеку журналіста, джерела і героїв матеріалу треба закладати в планування матеріалу, а не додавати як технічний крок після збору інформації?	Індивідуальна рефлексія; загальне обговорення

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8.1

Криза як комунікаційний конструкт та тематичні виміри (клімат, здоров'я, міграція)

Контрольні запитання:

1. Що означає теза про соціальне конструювання кризи й розрив між подією та її видимістю?
2. Що таке модель публічних арен і чому увага є обмеженим ресурсом?
3. Що таке суспільство ризику (У. Бек) як контекст кризової комунікації?
4. Чим різняться risk, crisis та emergency communication?
5. У чому суть інтегративної моделі CERC?
6. Чому найбільше говорити доводиться саме тоді, коли знань найменше (нарративний вакуум)?
7. Як правильно комунікувати невизначеність і чому довіра є передумовою, а не продуктом комунікації?
8. Чому клімат є найважчим випадком для комунікації (психологічна дистанція)?
9. Чим катастрофічний фреймінг відрізняється від конструктивного?

10. Що таке інфодемія та ризики спрощення наукових даних у комунікації здоров'я?
11. Що таке стигматизація в контексті COVID-19?
12. Назвіть чотири фрейми міграції (загроза, тягар, жертва, внесок) і поясніть дегуманізацію через статистику.

Завдання 1. Матриця типології кризової комунікації

Заповніть матрицю. Вона використовується під час сортування повідомлень і симуляції «Наративний вакуум».

Критерій	Комунікації ризиків	Кризові комунікації	Комунікації в надзвичайних ситуаціях
Часова рамка			
Основна задача			
Головний ризик помилки			
Приклад			

Після матриці підготуйте усний висновок: чому змішування трьох типів задач призводить до провалів комунікації?

Завдання 2. Добірка матеріалів для тематичних станцій

За розподілом викладача доберіть один медіаматеріал (новина, репортаж, допис офіційної установи) на тему клімату, здоров'я або міграції, опублікований протягом останнього року. Зафіксуйте назву, дату, джерело й один фрагмент, який, на вашу думку, найкраще показує обраний фрейм. Матеріали розміщуються на тематичних станціях (в аудиторії або в спільних онлайн-теках) до початку заняття.

Термінологічний мінімум

соціальне конструювання кризи; розрив між подією та видимістю; модель публічних арен; суспільство ризику; комунікації ризиків, кризові комунікації, комунікації в надзвичайних ситуаціях; модель CERC; наративний вакуум; комунікація невизначеності; довіра до інституцій, медіа та науки; психологічна дистанція; катастрофічний фреймінг; конструктивний фреймінг; заперечення науки; інфодемія; спрощення наукових даних; стигматизація; чотири фрейми міграції (загроза / тягар / жертва / внесок); дегуманізація через статистику.

Ключові постаті

Ульріх Бек; Стівен Гілгартнер; Чарльз Боск; Барбара Рейнольдс; Метью Сігер.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Етап	Зміст роботи	Формат
1. Розминка «Чому цю кризу видно?»	Викладач показує дві кризи зіставного масштабу, одну з яких широко висвітлювали, а іншу майже не помітили. Студенти пояснюють різницю через модель публічних арен, обмеженість уваги та розрив між подією і її видимістю.	Фронтальна робота; порівняння
2. Сортування «Risk, crisis чи emergency?»	Пари отримують повідомлення. Розкладають їх за типами комунікації, звіряють результат із підготовленими матрицями й пояснюють, що буде, якщо сплутати тип задачі.	Робота в парах; класифікація

3. Симуляція «Наративний вакуум»	Групи-«пресслужби» міської ради отримують сценарій. За моделлю CERC групи пишуть перше публічне повідомлення, у якому чесно визнано невизначеність, є конкретні дії для людей і час наступного оновлення. Повідомлення зачитують і оцінюють, чи вони будують довіру і чи не залишають простору для чуток.	Рольова гра; створення комунікаційного продукту
4. Тематичні станції: клімат, здоров'я, міграція	В аудиторії облаштовано три станції (в онлайн-форматі — три спільні теки) з медіаматеріалами, підібраними студентами (завдання 2). Групи ротуються кожні 7 хвилин. Станція «Клімат»: визначити катастрофічний чи конструктивний фреймінг і психологічну дистанцію. Станція «Здоров'я»: знайти спрощення наукових даних і ознаки стигматизації. Станція «Міграція»: визначити фрейм (загроза, тягар, жертва, внесок) і прояви дегуманізації через статистику.	Робота в малих групах; ротація станцій
5. Вправа «Переписати фрейм»	Пари отримують заголовок із катастрофічним кліматичним фреймом і заголовок про міграцію у фреймі «загрози». Перший переписують у конструктивному фреймі, другий — через людську історію або фрейм «внеску», не спотворюючи фактів. Обговорюють, чи не стає новий заголовок так само маніпулятивним.	Робота в парах; творче письмо
6. Підсумок	Студенти завершують речення: «Довіра — передумова, а не продукт кризової комунікації, тому що...». Дискусійне питання: як говорити тоді, коли знань найменше, і не заповнити вакуум помилками?	Індивідуальна рефлексія; загальне обговорення

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8.2

Медіатизація страждання, цифрова мобілізація та майбутнє інформаційного порядку

Контрольні запитання:

1. У чому суть проблеми «distant suffering» (віддаленого страждання) у Люка Больтанські?
2. Які три топіки страждання виокремлює Больтанські?
3. Що таке криза жалю та ієрархії співчуття (Лілі Хуліаракі)?
4. Що таке постгуманітаризм і в чому його критика?
5. Які аргументи «за» і «проти» показу страждання (гідність, згода, «порнографія бідності»)?
6. Яку практичну рамку ухвалення рішення застосовують у візуальній етиці?
7. Які гуманітарні принципи закладені в комунікацію міжнародних організацій та НУО і яка суперечність у них закладена?
8. У чому полягає розкол «конфіденційність проти свідчення» та суперечність «адвокація і збір коштів»?
9. Що таке конективна дія (connective action) за Беннеттом і Сегерберг і чим вона відрізняється від колективної дії?
10. Що таке хештег-активізм і в чому суперечка про «слактивізм»?
11. Що таке синтетичний контент і криза автентичності?
12. Що таке провенанс (content provenance) як відповідь на проблему походження контенту та які його межі?
13. Як фрагментація публічної сфери впливає на майбутнє інформаційного порядку?

Завдання 1. Порівняння висвітлення двох трагедій

Оберіть дві трагедії з подібною кількістю жертв, що сталися в різних регіонах світу приблизно в один період (за погодженням із викладачем). Проаналізуйте їх висвітлення в одному й тому самому міжнародному медіа і заповніть таблицю. Таблиця використовується у вправі «Ієрархія співчуття».

Критерій	Трагедія 1	Трагедія 2
Кількість матеріалів і тривалість уваги		
Чи названо жертв поіменно, чи мають постраждалі голос		
Візуальний ряд (що і як показано)		
Заклик до дії та його адресат		
Переважаючий топік страждання (демонстрація, співчуття, естетизація)		

Завдання 2. Кейс хештег-кампанії

Оберіть одну міжнародну хештег-кампанію (наприклад, #BringBackOurGirls, #MeToo, #StandWithUkraine, #IceBucketChallenge або іншу за погодженням із викладачем). Зафіксуйте: мету кампанії; ініціаторів і ключових учасників; орієнтовне охоплення; конкретні офлайн-результати (рішення, кошти, зміни політики) з посиланням на джерело. Підготуйте один аргумент на користь тези «це була солідарність» і один — «це був слактивізм» для дебатів.

Термінологічний мінімум

медіатизація страждання; distant suffering; топіки страждання; криза жалю; ієрархії співчуття; постгуманітаризм; «порнографія бідності»; поінформована згода; візуальна етика; гуманітарні принципи; конфіденційність проти свідчення (témoignage); адвокація і збір коштів; connective action (конективна дія); колективна дія; хештег-активізм; «слактивізм»; синтетичний контент; криза автентичності; провенанс (content provenance); C2PA; облікові дані вмісту; фрагментація публічної сфери; контрпубліка.

Ключові постаті / організації

Люк Больтанські; Лілі Хуліаракі; Ланс Беннетт; Александра Сегерберг; Міжнародний комітет Червоного Хреста; «Лікарі без кордонів»; Coalition for Content Provenance and Authenticity (C2PA).

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Етап	Зміст роботи	Формат
1. Проблемна розминка «Показати чи захистити?»	Викладач ставить питання: «Обов'язок медіа — показати страждання, щоб світ відреагував, чи захистити гідність того, хто страждає?» Студенти обирають позицію, піднявши картку одного з двох кольорів. Двоє-трьох представників кожної позиції пояснюють вибір. До цього голосування повертаються наприкінці заняття.	Фронтальна робота; голосування картками

2. Вправа «Ієрархія співчуття»	Групи зіставляють підготовлені таблиці (завдання 1) і визначають закономірності: у яких випадках жертви мали імена й голос, де були заклики до дії, як різнився візуальний ряд. Результати пов'язують із топіками страждання Больтанські (денонсація, співчуття, естетизація) і кризою жалю за Хуліаракі.	Робота в малих групах; порівняльний аналіз
3. Етичний практикум «Публікувати чи ні?»	Групи отримують текстові описи трьох умовних фотографій (без демонстрації самих зображень). За рамкою ухвалення рішення візуальної етики група вирішує, чи публікувати, як і з якими обмеженнями. Додаткове питання: яку модель гуманітарної комунікації — конфіденційність МКЧХ чи свідчення «Лікарів без кордонів» — обрала б група і яку ціну вона має?	Робота в малих групах; аналіз кейсів
4. Дебати «Хештег-активізм: солідарність чи слактивізм?»	Студенти діляться на дві команди відповідно до підготовлених аргументів (завдання 2). Кожна команда наводить по три аргументи на конкретних кейсах, потім відбувається раунд запитань. Підсумок пов'язують із концепцією конективної дії Беннетта і Сегерберга: що змінюється, коли мобілізація відбувається без організацій-посередників?	Командні дебати
5. Гра «Справжнє чи синтетичне?»	Викладач показує кілька зображень, частину з яких згенеровано ШІ. Студенти голосують і пояснюють, за якими ознаками визначали. Далі обговорюють, чому візуальні ознаки ненадійні, як працює провенанс контенту (стандарт C2PA, облікові дані вмісту), де його межі і що таке «дивіденд брехуна».	Фронтальна робота; гра-голосування
6. Підсумок курсу	Студенти по черзі додають на спільну схему ключове поняття з кожної теми курсу (від Ring Combination і NWICO до платформ, sharp power і синтетичного контенту) та пов'язують його з попереднім. Потім кожен завершує речення: «Головна зміна міжнародного інформаційного порядку за останні 150 років — це...». Групу просять повернутися до першого голосування: чи змінилася їхня позиція і чому?	Колективна візуалізація; індивідуальна рефлексія

3. ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота за кожною темою включає три взаємопов'язані завдання: опрацювання конспекту лекції та наукових джерел; самостійне освоєння однієї-двох підтем, які через обмежений аудиторний час не розгортаються на лекції та практичних заняттях; виконання завдань, передбачених у межах підготовки до практичних занять теми.

Опрацювання матеріалів теми підтверджується двома контрольними продуктами: структурованим конспектом та карткою підтеми обсягом до 1 сторінки за кожною опрацьованою підтемою. Картка містить ключові поняття, основні положення підтеми з посиланнями на опрацьовані джерела та одне питання для обговорення.

Підготовка до практичних занять (відповіді на контрольні запитання, матриці, таблиці, досьє, профілі, аналітичні записки та інші продукти, що виносяться на заняття) оцінюється в межах роботи на практичних заняттях і в складовій самостійної роботи повторно не враховується.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ТЕМОЮ 1

Завдання 1. Структуроване опрацювання навчального матеріалу

Опрацюйте конспект лекції та рекомендовану літературу. Систематизуйте такі змістові блоки:

- поняття міжнародної комунікації та її відмежування від суміжних понять;
- об'єкт, предмет і рівні аналізу; функції міжнародної комунікації;
- чотири підходи Мовлани; моделі розуміння комунікації; актори.

За кожним блоком зробіть запис за формулою: 1) основна теза; 2) поняття або механізм; 3) приклад; 4) обмеження або дискусійне питання.

Контрольний продукт: структурований конспект.

Завдання 2. Самостійне опрацювання підтем

Підтема 1.1. Функції міжнародної комунікації за звітом комісії Макбрайда. Опрацюйте перелік функцій комунікації, визначених у звіті «Багато голосів — один світ» (інформування, соціалізація, мотивація, дебати й дискусія, освіта, культурний розвиток, розваги, інтеграція). Поясніть, як кожна функція проявляється на міжнародному рівні, і наведіть приклад, коли одна й та сама функція водночас служить порозумінню та впливу (функціональна амбівалентність).

Підтема 1.2. Інфраструктурний рівень міжнародної комунікації. Опрацюйте: фізичну інфраструктуру глобального зв'язку (підводні кабелі, супутникові системи, центри обробки даних, точки обміну трафіком); структуру власності на неї; причини, з яких інфраструктура є окремим рівнем аналізу; вразливості інфраструктури в умовах конфліктів (випадки пошкодження підводних кабелів, атаки на телекомунікаційні мережі).

За кожною підтемою підготуйте картку: ключові поняття; основні положення з посиланнями на опрацьовані джерела; одне питання для обговорення.

Контрольний продукт: дві картки підтем обсягом до 1 сторінки кожна.

Завдання 3. Підготовка до практичних занять

До практичного заняття 1.1: відповіді на контрольні запитання; порівняльну матрицю чотирьох підходів Мовлани (завдання 1); добірку трьох актуальних матеріалів з аналізом у форумному дописі (завдання 2).

До практичного заняття 1.2: відповіді на контрольні запитання; порівняльну таблицю акторів за одним кейсом і висновок (завдання 1); позиційну тезу для усного виступу (завдання 2); профіль актора міжнародної комунікації (завдання 3).

Опануйте термінологічний мінімум і ключові постаті теми. Будьте готові пояснити вибір кейсів, матеріалів і джерел. Виконання завдань підготовки оцінюється в межах роботи на практичних заняттях.

Рекомендована література

1. Hamelink C. J. Global Communication. London: SAGE, 2015.
2. Thussu D. K. International Communication: Continuity and Change. 3rd ed. London: Bloomsbury Academic, 2018.
3. Зернецька О. В. Глобальна комунікація: монографія. Київ: Наукова думка, 2017.
4. Карпчук Н. П. Міжнародна інформація та суспільні комунікації: навч. посіб. Луцьк, 2018.
5. Міжнародна інформація: терміни і коментарі: навч. посіб. / Є. А. Макаренко [та ін.]; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Центр вільної преси, 2016. 518 с.
6. Зражевська Н. І. Теорія медіа та суспільства: навч. посіб. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. 198 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/45235/1/N_Zrazhevska_Posibnik_TMS_pravki_2_watermark_2022_FJ.pdf

Додаткова література:

1. Flew T. Understanding Global Media. 2nd ed. London: Palgrave, 2018.
2. Kamalipour Y. R. (ed.) Global Communication: A Multicultural Perspective. 3rd ed. Lanham: Rowman & Littlefield, 2020.
3. Глобальні тренди міжнародних відносин. Монографія. Київ: Вадекс, 2020, 524 с.
4. Квіт С. М. Масові комунікації: підручник. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2008. 206 с.
5. Кіслов Д. В. Термінологія комунікацій: теоретичний дискурс та його практичне використання. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2013. № 3. <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=551>
6. Лалл Дж. Мас-медіа, комунікація, культура: глобальний підхід / пер. з англ. О. Гриценка та ін.; за ред. О. Гриценка та Н. Гончаренко. Київ: К.І.С., 2002. 264 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ТЕМОЮ 2

Завдання 1. Структуроване опрацювання навчального матеріалу

Опрацюйте конспект лекції та рекомендовану літературу. Систематизуйте блоки:

- комунікація як влада над простором; теорія Інніса; імперські системи зв'язку;
- друкарська революція та публічна сфера;
- телеграф, інформаційні агентства й радіо як етапи глобальної комунікаційної системи;
- доктрина вільного потоку інформації та її суперечності;
- деколонізація, інформаційні вимоги Глобального Півдня та NWICO;
- трансформація до неоліберальної глобалізації; теоретичні рамки (культурний, медіа- і структурний імперіалізм, мережеве суспільство, глокалізація).

Контрольний продукт: структурований конспект.

Завдання 2. Самостійне опрацювання підтем

Підтема 2.1. Прадавні та імперські системи комунікації. Опрацюйте: Acta Diurna в Стародавньому Римі; Дібао в імперському Китаї; дорожньо-поштові системи Перської та Римської імперій. Поясніть, як ці системи ілюструють тезу Інніса про зв'язок медіа, влади й території та дилему просторового управління.

Підтема 2.2. Від NWICO до WSIS: інформаційне суспільство як міжнародна повістка. Опрацюйте: етапи Всесвітнього саміту з інформаційного суспільства (Женева, 2003; Туніс, 2005); Форум з управління інтернетом; огляд WSIS+20; тяглість і відмінності між питаннями NWICO та сучасною дискусією про цифровий розрив і управління інтернетом.

За кожною підтемою підготуйте картку: ключові поняття; основні положення з посиланнями на опрацьовані джерела; одне питання для обговорення.

Контрольний продукт: дві картки підтем обсягом до 1 сторінки кожна.

Завдання 3. Підготовка до практичних занять

До практичного заняття 2.1: відповіді на контрольні запитання; матрицю «упередженості медіуму» за Іннісом і висновок (завдання 1); добірку трьох актуальних матеріалів з аналізом у форумному дописі (завдання 2); ключові дати теми.

До практичного заняття 2.2: відповіді на контрольні запитання; матрицю «дві позиції у суперечці про інформаційний порядок» (завдання 1); матрицю теорій нерівності (завдання 2); досє концепту або теорії (завдання 3).

Опануйте термінологічний мінімум і ключові постаті теми. Будьте готові пояснити вибір кейсів, матеріалів і джерел. Виконання завдань підготовки оцінюється в межах роботи на практичних заняттях.

Рекомендована література

1. Зернецька О. В. Глобальна комунікація: монографія. Київ: Наукова думка, 2017.
2. Карпчук Н. П. Міжнародна інформація та суспільні комунікації: навч. посіб. Луцьк, 2018. 514 с.
3. Kamalipour Y. R. (ed.) Global Communication: A Multicultural Perspective. 3rd ed. Lanham: Rowman & Littlefield, 2020.
4. Miller T., Kraidy M. M. Global Media Studies. Cambridge: Polity, 2016.
5. Thussu D. K. International Communication: Continuity and Change. 3rd ed. London: Bloomsbury Academic, 2018.

Додаткова література:

1. Глобальний інформаційний простір як чинник розвитку міжнародних відносин / І.В. Іщенко [та ін].; за заг. ред. І.В. Іщенка. Дніпро; 2023. 402 с.
2. Глобальні тренди міжнародних відносин. Монографія. Київ: Вадекс, 2020, 524 с.
3. Журналістика: підручник / Маєр К.; пер. з нім. В. Климченка, В. Олійника / за загал. ред. В. Іванова. К. : Академія української преси, Центр вільної преси, 2022. 300 с.
4. Макарова М. В. Взаємозв'язок глобалізації та культури у сучасному світі. Вісник НАКККиМ. Питання культурології. 2022. Вип. 40. С. 54–61.
<https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/43819/>
5. Ремовська О. Говорить Радіо Свобода. Історія української редакції. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2014. 163 с.
6. Срібняк І. Історія журналістики- виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах

- Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). К., 2018.
7. Ципердюк І. Від холодної війни до російської військової агресії: 65 років українській редакції радіо «Свобода». Теле- та радіожурналістика. 2020. Вип. 19. С.78-87.
 8. Шевель І. П. Вплив глобалізації на національні культури та ідентичності: соціологічний аналіз процесів примирення. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2025. № 15. С. 121–131. <https://international-relations.knukim.edu.ua/article/view/334307>
 9. Castells M. Communication Power. Oxford: Oxford University Press, 2009.
 10. Couldry N., Mejias U. A. The Costs of Connection: How Data Is Colonizing Human Life and Appropriating It for Capitalism. Stanford: Stanford University Press, 2019.
 11. Flew T. Understanding Global Media. 2nd ed. London: Palgrave, 2018.
 12. International Commission for the Study of Communication Problems (MacBride Commission). Many Voices, One World. Paris: UNESCO, 1980. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000372754>
 13. Jin D. Y. Globalization and Media in the Digital Platform Age. New York; London: Routledge, 2020.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ТЕМОЮ 3

Завдання 1. Структуроване опрацювання навчального матеріалу

Опрацюйте конспект лекції та рекомендовану літературу. Систематизуйте блоки:

- дискурс і влада/знання; критичний дискурс-аналіз; гегемонія та орієнталізм;
- есенціалізм і модель Хофстеде; медіа та конструювання нації;
- культурна глобалізація й гібридність (Третій простір, мімікрія).

За кожним блоком зробіть запис за формулою: 1) основна теза; 2) поняття або механізм; 3) приклад; 4) обмеження або дискусійне питання.

Контрольний продукт: структурований конспект.

Завдання 2. Самостійне опрацювання підтеми «Україна та Східна Європа в західному медійному дискурсі»

Опрацюйте: застосування концепцій Е. Саїда, М. Тодорової та Б. Андерсона до репрезентацій України та Центрально-Східної Європи; зміну медійних рамок щодо України після 2022 р. (від «пострадянської країни» й «напів-Іншого» до самостійного суб'єкта); дискусію про деколонізацію знання щодо регіону.

Підготуйте картку підтеми: ключові поняття; основні положення з посиланнями на опрацьовані джерела; одне питання для обговорення.

Контрольний продукт: картка підтеми обсягом до 1 сторінки.

Завдання 3. Підготовка до практичних занять

До практичного заняття 3.1: відповіді на контрольні запитання; аналітичну записку за результатами критичного дискурс-аналізу паралельних текстів (завдання 1); аналіз механізмів іншування в медійному тексті (завдання 2); досєє концепту (завдання 3).

До практичного заняття 3.2: відповіді на контрольні запитання; матрицю «три погляди на культурну глобалізацію» (завдання 1); кейс культурної гібридності або банального націоналізму (завдання 2, варіант А або Б); добірку трьох медіатекстів з аналізом у форумному дописі (завдання 3).

Опануйте термінологічний мінімум і ключові постаті теми. Будьте готові пояснити вибір кейсів, матеріалів і джерел. Виконання завдань підготовки оцінюється в межах роботи на практичних заняттях.

Рекомендована література

1. Карпчук Н. П. Міжнародна інформація та суспільні комунікації: навч. посіб. Луцьк, 2018. 514 с.
2. Flew T. Understanding Global Media. 2nd ed. Palgrave, 2018.
3. Jin D. Y. Globalization and Media in the Digital Platform Age. New York; London: Routledge, 2020.
4. Thussu D. K. International Communication: Continuity and Change. 3rd ed. London: Bloomsbury Academic, 2018.

Додаткова література:

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму. Київ: Критика, 2001.
2. Кулик В. Дискурс українських медій: ідентичності, ідеології, владні стосунки. Київ: Критика, 2010.
3. Мовенко С. О. Російські пропагандистські наративи як інструмент впливу на міжнародний імідж України. Регіональні студії. 2026. № 45. <https://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/45/13.pdf>
4. Саїд Е. Орієнталізм / пер. з англ. Київ: Komubook, 2025.
5. Томпсон Е. Трубадури імперії: російська література і колоніалізм. Київ: Наш Формат, 2023.
6. Фуко М. Наглядати й карати: народження в'язниці. Komubook, 2025.
7. Hamelink C. J. Global Communication. London: SAGE, 2015.
8. Рябчук М. Постколоніальний синдром. Спостереження. Київ: К.І.С., 2011.
9. Шкандрій М. В обіймах імперії: російська і українська література новітньої доби. Київ: Факт, 2004.
10. Гундорова Т. Постколоніальний роман генераційної травми та постколоніальне читання на Сході Європи. Україна Модерна. 2024. URL: <https://uamoderna.com/md/hundorova-postkolonial-novel-generational-trauma/>

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ТЕМОЮ 4

Завдання 1. Структуроване опрацювання навчального матеріалу

Опрацюйте конспект лекції та рекомендовану літературу. Систематизуйте блоки:

- типології медіасистем (Галлін і Манчіні); порівняльні журналістські культури (Ганіч, девестернізація);
- конструювання порядку денного, новинні цінності, гейткіпінг, геополітика уваги, медіаефекти;
- глобальні аудиторії, активна аудиторія, культурна близькість, фрагментація;
- критична політекономія медіа; пропагандистська модель та її критика;
- власність, концентрація, форми інтеграції, новинні агентства;
- криза бізнес-моделі та нові моделі фінансування журналістики.

Контрольний продукт: структурований конспект.

Завдання 2. Самостійне опрацювання підтем

Підтема 4.1. Девестернізація досліджень журналістики. Опрацюйте: критику універсальності західних моделей медіасистем і професійних норм (Дж. Курран і М.-Дж. Пак, С. Вайсборд); африканську журналістську етику убунту (Г. Вассерман); наслідки девестернізації для порівняльного аналізу журналістських культур.

Підтема 4.2. Глобальні інформаційні агентства у XXI столітті. Опрацюйте: роль Reuters, AP і AFP як «оптових постачальників» міжнародних новин; зростання державних агентств незахідних країн (Xinhua, Anadolu та ін.); вплив агентств на порядок денний національних медіа; місце українських агентств (Укрінформ, УНІАН, Інтерфакс-Україна) у міжнародних потоках.

За кожною підтемою підготуйте картку: ключові поняття; основні положення з посиланнями на опрацьовані джерела; одне питання для обговорення.

Контрольний продукт: дві картки підтем обсягом до 1 сторінки кожна.

Завдання 3. Підготовка до практичних занять

До практичного заняття 4.1: відповіді на контрольні запитання; матрицю трьох моделей Галліна й Манчіні (завдання 1); аналіз порядку денного і «сліпих зон» у форумному дописі (завдання 2).

До практичного заняття 4.2: відповіді на контрольні запитання; матрицю нових моделей фінансування (завдання 1); досє медіавласника або моделі фінансування (завдання 2).

Опануйте термінологічний мінімум і ключові постаті теми. Будьте готові пояснити вибір кейсів, матеріалів і джерел. Виконання завдань підготовки оцінюється в межах роботи на практичних заняттях.

Рекомендована література

1. Сучасні медіасистеми: три моделі відносин ЗМІ та політики / Переклад з англ. О. Насика. К.: Наука, 2008. 320с.
2. Chadwick A. The Hybrid Media System: Politics and Power. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2017.
3. Hanitzsch T., Hanusch F., Ramaprasad J., de Beer A. S. (eds.). Worlds of Journalism: Journalistic Cultures Around the Globe. New York: Columbia University Press, 2019.
4. Jin D. Y. Globalization and Media in the Digital Platform Age. Routledge, 2020.
5. Miller T., Kraidy M. M. Global Media Studies. Polity, 2016.
6. Reuters Institute for the Study of Journalism. Digital News Report (актуальний випуск).
7. Thussu D. K. International Communication. 3rd ed. 2018.

Додаткова література:

1. Бакаєвич К. Український телемарафон «Єдині новини» під час повномасштабного російського вторгнення: пропаганда, піар чи необхідність?. Інтегровані комунікації. 2024. № 1 (17). С. 139–144. <https://intcom.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/321>
2. Боборикін А. Платформізація як наукова проблема. Інтегровані комунікації. 2025. № 2 (20). С. 52–63. URL: <https://intcom.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/434>
3. Досенко А. К. Telegram-канали як платформи для поширення контенту в Україні за часів війни. Обрії друкарства. 2023. № 2 (14). С. 54–65. <https://horizons.vpi.kpi.ua/article/view/295207>
4. Лойко В., Овсяннікова П. Трансформація бізнес-моделей розвитку українських засобів масової інформації (ЗМІ) під впливом цифровізації/ Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій. 2025. № 3 (17). С. 152–162. URL:

<https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/529>

5. Hallin D. C., Mancini P. (eds.). *Comparing Media Systems Beyond the Western World*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011.
6. Hallin, D. C., Mellado, C., & Mancini, P. (2021). The concept of hybridity in journalism studies. *The International Journal of Press/Politics*, 28(1), 219–237. <https://doi.org/10.1177/19401612211039704>
7. Harcup T., O'Neill D. What Is News? News Values Revisited (Again). *Journalism Studies*. 2017. Vol. 18, № 12. P. 1470–1488.
8. Nielsen R. K., Ganter S. A. *The Power of Platforms: Shaping Media and Society*. New York: Oxford University Press, 2022.
9. Reuters Institute for the Study of Journalism. *Journalism, Media, and Technology Trends and Predictions* (актуальний випуск). URL: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/journalism-media-and-technology-trends-and-predictions>
10. Robinson P. *The CNN Effect: The Myth of News, Foreign Policy and Intervention*. London: Routledge, 2002.
11. ZMINA. Виклики для свободи слова та журналістів в умовах війни: соціологічне дослідження. 2023. <https://zmina.ua/publication/vyklyky-dlya-svobody-slova-ta-zhurnalistiv-v-umovah-vijny-socziologichne-doslidzhennya/>

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ТЕМОЮ 5

Завдання 1. Структуроване опрацювання навчального матеріалу

Опрацюйте конспект лекції та рекомендовану літературу. Систематизуйте блоки:

- м'яка сила Ная та тріада hard/soft/smart;
- національний брендинг та шестикутник Анхольта;
- публічна й цифрова дипломатія; стратегічні комунікації.

За кожним блоком зробіть запис за формулою: 1) основна теза; 2) поняття або механізм; 3) приклад; 4) обмеження або дискусійне питання.

Контрольний продукт: структурований конспект.

Завдання 2. Самостійне опрацювання підтем

Підтема 5.1. Вимірювання м'якої сили та репутації держав. Опрацюйте методології та обмеження рейтингів: Global Soft Power Index (Brand Finance), Anholt-Ipsos Nation Brands Index, Soft Power 30 (Portland). З'ясуйте, які показники вони використовують, що саме вимірюють (ресурси, сприйняття чи результати) і яке місце посідає Україна.

Підтема 5.2. Інституційна система публічної дипломатії України. Опрацюйте: роль МЗС, Українського інституту, Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки, державних комунікаційних кампаній і бренду країни; розподіл функцій між ними; сильні сторони й прогалини координації.

За кожною підтемою підготуйте картку: ключові поняття; основні положення з посиланнями на опрацьовані джерела; одне питання для обговорення.

Контрольний продукт: дві картки підтем обсягом до 1 сторінки кожна.

Завдання 3. Підготовка до практичних занять

До практичного заняття 5.1: відповіді на контрольні запитання; матрицю тріади влади Ная та висновок (завдання 1); добірку трьох актуальних матеріалів з аналізом у форумному дописі (завдання 2).

До практичного заняття 5.2: відповіді на контрольні запитання; матрицю форм дипломатії (завдання 1); профіль інструменту державної комунікації (завдання 2); приклад допису в цифровій дипломатії для аналізу на занятті.

Опануйте термінологічний мінімум і ключові постаті теми. Будьте готові пояснити вибір кейсів, матеріалів і джерел. Виконання завдань підготовки оцінюється в межах роботи на практичних заняттях.

Рекомендована література

1. Карпчук Н. П. Міжнародна інформація та суспільні комунікації: навч. посіб. Луцьк, 2018. 514 с.
2. Публічна дипломатія: підручник / за ред. І. Матяш. Київ – Острог, 2021.
3. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах: монографія. К.: Вадекс, 2019. 442 с.
4. Стратегічні комунікації для безпекових і державних інституцій: практичний посібник / за заг. ред. О. Давліканової, Л. Компанцевої. К.: ВІСТКА, 2022. 278 с.
5. Kamalipour Y. R. (ed.) *Global Communication: A Multicultural Perspective*. 3rd ed. Lanham: Rowman & Littlefield, 2020.
6. Miller T., Kraidy M. M. *Global Media Studies*. Cambridge: Polity, 2016.
7. Thussu D. K. *International Communication: Continuity and Change*. 3rd ed. London: Bloomsbury Academic, 2018.
- 8.

Додаткова література

1. Базові поняття стратегічних комунікацій: стандарти на основі документів НАТО (англійсько-український та українсько-англійський словник) / Л. Компанцева та ін. Київ: НА СБУ, 2019. 366 с.
2. Кравчук Н. Я., Луцишин О. О., Андрощук Д. В. Публічна дипломатія як стратегічний імператив зміцнення конкурентоспроможності держави в умовах трансформації світового порядку. *Empirio*. 2025. Т. 2, № 1. С. 78–91. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8ff931a7-fe14-4cba-aa97-71cf8964cabd/content>
3. Кулеба Д. *Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот*. Київ: Книголав, 2019.
4. Осьодло В., Будагьянц Л. Стратегічні комунікації у постсучасних демократіях. *Вісник Національного університету оборони України*. 2023. Т. 76, № 6. С. 134–140. <https://visnyk.nuou.org.ua/article/view/289398>
5. Bjola C., Holmes M. (eds.). *Digital Diplomacy: Theory and Practice*. London: Routledge, 2015.
6. Cull N. J. *Public Diplomacy: Foundations for Global Engagement in the Digital Age*. Cambridge: Polity Press, 2019.
7. Miskimmon A., O'Loughlin B., Roselle L. *Strategic Narratives: Communication Power and the New World Order*. New York: Routledge, 2013.
8. Nye J. S. *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: PublicAffairs, 2004.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ТЕМОЮ 6

Завдання 1. Структуроване опрацювання навчального матеріалу

Опрацюйте конспект лекції та рекомендовану літературу. Систематизуйте блоки:

- пропаганда та інформаційний безлад; sharp power;
- гібридні загрози, «сіра зона», атрибуція;
- когнітивна війна, технологічний арсенал, стратегічна відповідь.

За кожним блоком зробіть запис за формулою: 1) основна теза; 2) поняття або механізм; 3) приклад; 4) обмеження або дискусійне питання.

Контрольний продукт: структурований конспект.

Завдання 2. Самостійне опрацювання підтем

Підтема 6.1. Інституційна архітектура протидії дезінформації. Опрацюйте діяльність East StratCom Task Force Європейської служби зовнішніх справ (проект EUvsDisinfo), Центру передового досвіду НАТО зі стратегічних комунікацій (Рига), Європейського центру передового досвіду з протидії гібридним загрозам (Гельсінкі), Центру протидії дезінформації при РНБО України. Порівняйте їхні мандати та інструменти.

Підтема 6.2. Регулювання платформ як інструмент протидії дезінформації. Опрацюйте: Акт ЄС про цифрові послуги (DSA) — оцінювання системних ризиків, обов'язки дуже великих онлайн-платформ, прозорість модерації; Кодекс поведінки щодо дезінформації; критику регулювання з позицій свободи вираження.

За кожною підтемою підготуйте картку: ключові поняття; основні положення з посиланнями на опрацьовані джерела; одне питання для обговорення.

Контрольний продукт: дві картки підтем обсягом до 1 сторінки кожна.

Завдання 3. Підготовка до практичних занять

До практичного заняття 6.1: відповіді на контрольні запитання; матрицю «інформаційний безлад» за трьома реальними кейсами (завдання 1).

До практичного заняття 6.2: відповіді на контрольні запитання; матрицю трьох рівнів протидії дезінформації (завдання 1); досьє техніки або інструменту дезінформації (завдання 2); аналіз трьох кейсів інформаційного безладу у форумному дописі (завдання 3).

Опануйте термінологічний мінімум і ключові постаті теми. Будьте готові пояснити вибір кейсів, матеріалів і джерел. Виконання завдань підготовки оцінюється в межах роботи на практичних заняттях.

Рекомендована література

1. Карпчук Н. П. Міжнародна інформація та суспільні комунікації: навч. посіб. Луцьк, 2018. 514 с.
2. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах: монографія. К.: Вадекс, 2019. 442 с.
3. Стратегічні комунікації для безпекових і державних інституцій: практичний посібник / за заг. ред. О. Давліканової, Л. Компанцевої. К.: ВІСТКА, 2022. 278 с.
4. Kamalipour Y. R. (ed.) Global Communication. 3rd ed. 2020.

5. Thussu D. K. International Communication. 3rd ed. 2018.
6. Wardle C., Derakhshan H. Information Disorder: Toward an Interdisciplinary Framework for Research and Policy Making. Strasbourg: Council of Europe, 2017.

Додаткова література

1. Базові поняття стратегічних комунікацій: стандарти на основі документів НАТО (англійсько-український та українсько-англійський словник) / Л. Компанцева та ін. Київ: НА СБУ, 2019. 366 с.
2. Даниленко С., Пацьора Ж. «Інформаційна вакцина» як інструмент протидії загрозам когнітивній безпеці людини. Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. 2025. Т. 61, № 2. С. 156–161. URL: <https://intern.bulletin.knu.ua/uk/article/view/4163>
3. Кулеба Д. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот. Київ: Книголав, 2019.
4. Померанцев П. Це не пропаганда. Подорож на війну проти релативності. Yakaboo Publishing. 2020.
5. Ткаченко О., Ільєнко А., Улічев О., Мелешко Є., Галата Л. Сучасні дослідження інформаційних впливів у соціальних мережах. Кібербезпека: освіта, наука, техніка. 2025. № 3 (27). С. 120–140. URL: <https://csecurity.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/716>
6. Altay S., Berriche M., Acerbi A. Misinformation on Misinformation: Conceptual and Methodological Challenges. Social Media + Society. 2023. Vol. 9, № 1.
7. McPhail T. E. Global Communications: Theories, Stakeholders, and Trends. 5th ed. Wiley Blackwell, 2020.
8. Paul C., Matthews M. The Russian “Firehose of Falsehood” Propaganda Model. Santa Monica: RAND Corporation, 2016.
9. Rid T. Active Measures: The Secret History of Disinformation and Political Warfare. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2020.
10. Wardle C., Derakhshan H. Information Disorder: Toward an Interdisciplinary Framework. Strasbourg: Council of Europe, 2017.
11. Woolley S. C., Howard P. N. (eds.). Computational Propaganda: Political Parties, Politicians, and Political Manipulation on Social Media. New York: Oxford University Press, 2018.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ТЕМОЮ 7

Завдання 1. Структуроване опрацювання навчального матеріалу

Опрацюйте конспект лекції та рекомендовану літературу. Систематизуйте блоки:

- класична парадигма та «золоті стандарти»;
- нові умови (економіка, стрингери, парашутна журналістика, швидкість);
- цифрова трансформація (UGC, OSINT) та етика доби постправди;
- цифрова безпека й захист джерел (модель загроз, шифрування, анонімність);
- фізична безпека та міжнародне медіаправо;
- захист журналістів, безкарність, журналістика травм.

За кожним блоком зробіть запис за формулою: 1) основна теза; 2) поняття або механізм; 3) приклад; 4) обмеження або дискусійне питання.

Контрольний продукт: структурований конспект.

Завдання 2. Самостійне опрацювання підтеми «Штучний інтелект у ньюзрумі»

Опрацюйте: застосування генеративного ШІ в роботі редакцій (пошук, переклад, транскрибування, створення текстів); редакційні політики використання ШІ провідних медіа та агентств; Паризьку хартію про ШІ та журналістику (RSF, 2023); ризики для точності, верифікації та довіри аудиторії.

Підготуйте картку підтеми: ключові поняття; основні положення з посиланнями на опрацьовані джерела; одне питання для обговорення.

Контрольний продукт: картка підтеми обсягом до 1 сторінки.

Завдання 3. Підготовка до практичних занять

До практичного заняття 7.1: відповіді на контрольні запитання; матрицю акторів збору міжнародних новин (завдання 1); досвід методу або стандарту (завдання 2); добірку трьох матеріалів з аналізом у форумному дописі (завдання 3).

До практичного заняття 7.2: відповіді на контрольні запитання; модель загроз для заданого сценарію (завдання 1); матрицю механізмів захисту журналістів (завдання 2).

Опануйте термінологічний мінімум і ключові постаті теми. Будьте готові пояснити вибір кейсів, матеріалів і джерел. Виконання завдань підготовки оцінюється в межах роботи на практичних заняттях.

Рекомендована література

1. Мірошниченко С. OSINT як поле конвергенції журналістики і правозахисту: досвід документування воєнних злочинів в Україні. Наукові записки Інституту журналістики. 2026. Т. 88, № 1. С. 89–101. URL: <https://nz.knu.ua/uk/article/view/9784>
2. Онуфрив С. Особливості журналістського спілкування з людьми, що пережили травматичні події. Вісник Львівського університету. Серія журналістика. 2025. Вип. 57. URL: <https://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/view/13310>
3. Піскорська Г. Виклики для свободи слова та безпеки журналістики в Україні. Інтегровані комунікації. 2024. № 2 (18). С. 75–81. URL: <https://intcom.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/343>
4. Hamelink C. J. Global Communication. SAGE, 2015.
5. Kamalipour Y. R. (ed.) Global Communication. 3rd ed. 2020.
6. Media Development Foundation. Журналістика травми: гайд (2024). URL: <https://www.mediadevelopmentfoundation.org/guide/zhurnalistyka-travmy/>
7. Thussu D. K. International Communication. 3rd ed. 2018.

Додаткова література

1. Піскорська Г. Виклики для свободи слова та безпеки журналістики в Україні. Інтегровані комунікації. 2024. № 2 (18). С. 75–81. URL: <https://intcom.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/343>
2. ЦЕДЕМ. Путівник юридичних порад для журналістів: як працювати під час війни в Україні (2024). URL: <https://cedem.org.ua/library/porady-zhurnalisty-viyna/>
3. Dart Center. Style Guide for Trauma-Informed Journalism (2021). URL: <https://gcjt.org/resources/gcjt-style-guide-trauma-informed-journalism>
4. Freedom House. Transnational Repression (актуальний випуск). URL: <https://freedomhouse.org/report/transnational-repression>
5. Human Rights Center (UC Berkeley), UN OHCHR. Berkeley Protocol on Digital Open Source Investigations. Geneva; Berkeley, 2022. URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/2024-01/OHCHR_BerkeleyProtocol.pdf

6. Human Rights Center (UC Berkeley), UN OHCHR. Berkeley Protocol on Digital Open Source Investigations. 2022.
7. McPhail T. E. Global Communications: Theories, Stakeholders, and Trends. 5th ed. Wiley Blackwell, 2020.
8. Michaelsen M. Silencing Across Borders: Transnational Repression and Digital Threats Against Exiled Activists. Amsterdam, 2020.
9. Reporters Without Borders. *Paris Charter on AI and Journalism* (2023). URL: <https://rsf.org/en/paris-charter-ai-and-journalism>
10. Reuters Institute for the Study of Journalism. Digital News Report (актуальний випуск). URL: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2026>
11. Silverman C. (ed.) *Verification Handbook*. Maastricht: European Journalism Centre, 2014. URL: <https://ejc.net/resources/verification-handbook-1>
12. The Handbook of Journalism Studies. 2nd ed. / Ed. by K. Wahl-Jorgensen, T. Hanitzsch. Routledge, 2021. 595 p.
13. UNESCO. World Trends in Freedom of Expression and Media Development (актуальний випуск). URL: <https://www.unesco.org/en/world-media-trends>

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ТЕМОЮ 8

Завдання 1. Структуроване опрацювання навчального матеріалу

Опрацюйте конспект лекції та рекомендовану літературу. Систематизуйте блоки:

- криза як комунікаційний конструкт; типологія та невизначеність;
- тематичні виміри (клімат, здоров'я, міграція);
- медіатизація страждання; цифрова мобілізація; майбутнє інформаційного порядку.

За кожним блоком зробіть запис за формулою: 1) основна теза; 2) поняття або механізм; 3) приклад; 4) обмеження або дискусійне питання.

Контрольний продукт: структурований конспект.

Завдання 2. Самостійне опрацювання підтем

Підтема 8.1. Комунікація кліматичної науки: МГЕЗК і media. Опрацюйте: структуру оціночних доповідей Міжурядової групи експертів з питань зміни клімату (МГЕЗК) та «Резюме для політиків»; калібровану мову невизначеності («ймовірно», «дуже ймовірно»); типові спотворення під час медійної інтерпретації наукових висновків.

Підтема 8.2. Маркування синтетичного контенту: регуляторні підходи. Опрацюйте: обов'язки прозорості щодо штучно згенерованого контенту та deepfakes в Акті ЄС про штучний інтелект; стандарт C2PA та облікові дані вмісту; політики платформ щодо маркування ШІ-контенту; межі технічних і регуляторних рішень.

За кожною підтемою підготуйте картку: ключові поняття; основні положення з посиланнями на опрацьовані джерела; одне питання для обговорення.

Контрольний продукт: дві картки підтем обсягом до 1 сторінки кожна.

Завдання 3. Підготовка до практичних занять

До практичного заняття 8.1: відповіді на контрольні запитання; матрицю типології кризової комунікації (завдання 1); добірку трьох матеріалів з аналізом у форумному дописі (завдання 2).

До практичного заняття 8.2: відповіді на контрольні запитання; досьє концепту кризової комунікації (завдання 1); відповіді на контрольні запитання як підсумкове повторення курсу.

Опануйте термінологічний мінімум і ключові постаті теми. Будьте готові пояснити вибір кейсів, матеріалів і джерел. Виконання завдань підготовки оцінюється в межах роботи на практичних заняттях.

Рекомендована література

1. Карпчук Н. П. Міжнародна інформація та суспільні комунікації: навч. посіб. Луцьк, 2018. 514 с.
2. Hamelink C. J. Global Communication. SAGE, 2015.
3. Kamalipour Y. R. (ed.) Global Communication. 3rd ed. 2020.
4. Thussu D. K. International Communication. 3rd ed. 2018.
5. Reuters Institute for the Study of Journalism. Digital News Report. URL: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2026>

Додаткова література

1. Шевченко О. В. Комунікації глобальних змін клімату: концептуальний вимір. Міжнародні та політичні дослідження. 2023. № 36. С. 224–231. URL: <https://heraldiss.onu.edu.ua/article/view/288722>
2. Coombs W. T. Ongoing Crisis Communication. 6th ed. Thousand Oaks: SAGE, 2023.
3. Jackson S. J., Bailey M., Foucault Welles B. #HashtagActivism. Cambridge, MA: MIT Press, 2020.
4. Reuters Institute for the Study of Journalism. Digital News Report (актуальний випуск). URL: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2026>
5. McPhail T. E. Global Communications: Theories, Stakeholders, and Trends. 5th ed. Wiley Blackwell, 2020.
6. The Frontiers of Public Diplomacy: Hegemony, Morality and Power in the International Sphere / Ed. by C. R. Alexander. Routledge, 2021. 239 p.
7. The Handbook of Journalism Studies. 2nd ed. / Ed. by K. Wahl-Jorgensen, T. Hanitzsch. Routledge, 2021. 595 p.

4. ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА

Індивідуальна робота спрямована на поглиблене аналітичне опрацювання обраної здобувачем проблематики курсу й виконується у формі індивідуальних аналітичних завдань.

Каталог індивідуальних завдань сформовано за темами курсу: за кожною темою запропоновано три варіанти (картка аналізу класичного тексту, порівняльна таблиця з висновком, аналітичне есе). Здобувач обирає та виконує два індивідуальні аналітичні завдання за семестр (обов'язковий обсяг) і за бажанням — третє.

Під час вибору й виконання завдань діють такі правила:

- завдання обираються з різних частин курсу: одне — з тем 1–4, друге — з тем 5–8;
- варіанти завдань мають бути різних типів (наприклад, картка аналізу й есе або порівняльна таблиця й есе);
- вибір тем і варіантів здобувач фіксує письмовою заявкою до кінця третього тижня семестру; зміна вибору можлива за погодженням з викладачем;
- перше завдання подається не пізніше дати першої модульної контрольної роботи, друге — не пізніше передостаннього практичного заняття; конкретні строки визначає викладач;
- кожне завдання захищається: усний виступ до 5 хвилин із відповідями на запитання на практичному занятті відповідної теми або на консультації.

Третє індивідуальне завдання є необов'язковим. Якщо воно виконане у формі дослідницького міні-проекту з емпіричною базою та успішно захищене, його зараховують у складову «Наукова робота за компонентом» відповідно до її критеріїв. На бал за індивідуальні аналітичні завдання третє завдання не впливає.

Вимоги до оформлення наведено в розділі «Загальні вимоги до оформлення робіт», критерії оцінювання — в розділі «Поточне та підсумкове оцінювання».

ІНДИВІДУАЛЬНІ АНАЛІТИЧНІ ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМОЮ 1

Тема 1. Міжнародна інформація та комунікація: поняття та моделі

Оберіть один із варіантів.

Варіант 1. Оберіть один медіатекст і підготуйте картку аналізу за моделлю Голла: преференційне прочитання; ймовірне узгоджувальне; ймовірне опозиційне; яка модель комунікації описує текст найкраще; який висновок про владу над значенням у міжнародній комунікації.

Контрольний продукт: аналітична картка обсягом 500–600 слів.

Варіант 2. Порівняйте двох акторів різного типу за критеріями: комунікативна роль; основа влади; аудиторія; канал; тональність; інтерес. Зробіть висновок: чия версія події переважила й чому.

Контрольний продукт: порівняльна таблиця та висновок обсягом 500–600 слів.

Варіант 3. Напишіть аналітичне есе на одну з тем: «Чи втрачає держава монополію на міжнародний порядок денний?»; «Чи долає більша кількість каналів комунікації нерозуміння між народами?»; «Функціональна амбівалентність міжнародної комунікації на конкретному прикладі»; «Інфлюенсер проти державного мовника: хто впливовіший?». Вимоги: чітка теза; щонайменше три джерела; конкретні приклади; контраргумент; аргументований висновок.

Контрольний продукт: аналітичне есе обсягом 500–600 слів.

ІНДИВІДУАЛЬНІ АНАЛІТИЧНІ ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМОЮ 2

Тема 2. Історичні та теоретичні основи міжнародної комунікації

Оберіть один із варіантів.

Варіант 1. Оберіть один класичний текст або фрагмент (Г. Інніс «Empire and Communications»; Дж. Кері про телеграф; Ю. Габермас про публічну сферу; звіт Макбрайда «Many Voices, One World»; Н. Schiller про культурний імперіалізм; J. Galtung «A Structural Theory of Imperialism»; М. Castells про мережеве суспільство) і підготуйте картку аналізу: яку проблему порушує автор; центральна теза; засадничі припущення; механізм, який він виокремлює; історичний контекст; що підтверджує, а що обмежує позицію сьогодні.

Контрольний продукт: аналітична картка обсягом 500–600 слів.

Варіант 2. Порівняйте два історичні етапи або дві технології (наприклад, телеграф і радіо) за критеріями: носій; швидкість; хто контролює; вплив на суверенітет; наслідки для журналістики. Висновок: що спільного між тодішньою боротьбою за інфраструктуру й сучасною.

Контрольний продукт: порівняльна таблиця та висновок обсягом 500–600 слів.

Варіант 3. Напишіть аналітичне есе на одну з тем: «Вільний потік інформації: свобода чи інструмент домінування?»; «Чому NWICO зазнав поразки, а його питання повернулися?»; «Культурний імперіалізм у добу стрімінгу: чи актуальна теорія Шиллера?»; «Контрпотоки з Глобального Півдня: кінець моделі "центр — периферія"?». Вимоги: чітка авторська теза; щонайменше три наукові джерела; конкретні приклади; розгляд контраргументу; аргументований висновок.

Контрольний продукт: аналітичне есе обсягом 500–600 слів.

ІНДИВІДУАЛЬНІ АНАЛІТИЧНІ ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМОЮ 3

Тема 3. Культура як влада: гегемонія, орієнталізм та гібридність в комунікаціях

Оберіть один із варіантів.

Варіант 1. Оберіть класичний текст або фрагмент (Е. Саїд «Орієнталізм»; М. Тодорова «Уявляючи Балкани»; Б. Андерсон «Уявлені спільноти»; Г. Бгабга «The Location of Culture») і підготуйте картку аналізу: яку проблему порушує автор; центральна теза; засадничі припущення; ключовий механізм; історичний контекст; що підтверджує й що обмежує позицію.

Контрольний продукт: аналітична картка обсягом 500–600 слів.

Варіант 2. Проведіть критичний дискурс-аналіз двох-трьох паралельних текстів про одну подію за трьома інструментами (лексика, агентність, «Ми/Вони»). Зробіть висновок: як мова конструює відповідальність і образ «Іншого».

Контрольний продукт: аналітична записка з таблицею прикладів обсягом 500–600 слів.

Варіант 3. Напишіть аналітичне есе на одну з тем: «Орієнталізм у сучасних західних новинах»; «Модель Хофстеде: зручність проти доказовості»; «Банальний націоналізм у щоденному медіапотопі»; «Гібридність: подолання культурного панування чи його нова

форма?»; «К-Рор як культурна політика незахідної індустрії». Вимоги: теза; три джерела; приклади; контраргумент; висновок.

Контрольний продукт: аналітичне есе обсягом 500–600 слів.

ІНДИВІДУАЛЬНІ АНАЛІТИЧНІ ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМОЮ 4

Тема 4. Глобальні медіасистеми, журналістські культури та бізнес-моделі журналістики

Оберіть один із варіантів.

Варіант 1. Оберіть класичний текст або фрагмент (Дж. Галтунг і М. Руге «The Structure of Foreign News»; Д. Галлін і П. Манчіні «Comparing Media Systems»; Дж. Стробгор про культурну близькість; Е. Герман, Н. Чомські «Manufacturing Consent», вступ; Р. Макчесні про комерціалізацію та демократію; Л. Беннетт про індексацію) і підготуйте картку аналізу: проблема; теза; припущення; механізм; контекст; підтвердження й обмеження сьогодні.

Контрольний продукт: аналітична картка обсягом 500–600 слів.

Варіант 2. Порівняйте пропагандистську модель Германа–Чомські й теорію індексації Беннетта за критеріями: що пояснюють; роль еліт; роль аудиторії; фальсифікованість; емпірична підтримка. Висновок: яка модель переконливіша й чому.

Контрольний продукт: порівняльна таблиця та висновок обсягом 500–600 слів.

Варіант 3. Напишіть аналітичне есе на одну з тем: «Новини конструюють, а не відображають світ»; «Геополітика уваги: чому одні жертви видимі, а інші — ні»; «Межі ефекту CNN»; «Культурна близькість у добу Netflix»; «Чи є професійні норми журналістики західним винаходом?»; «Виробництво згоди без цензури: чи працює модель фільтрів сьогодні?»; «Концентрація медіавласності як загроза плюралізму»; «Дуополія Google і Meta та криза журналістики»; «Новинні пустелі й майбутнє локальних медіа»; «Донорська залежність: ціна незалежної журналістики». Вимоги: теза; три джерела; приклади; контраргумент; висновок.

Контрольний продукт: аналітичне есе обсягом 500–600 слів.

ІНДИВІДУАЛЬНІ АНАЛІТИЧНІ ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМОЮ 5

Тема 5. Держава як комунікатор: soft power, брендинг, дипломатія, StratCom

Оберіть один із варіантів.

Варіант 1. Оберіть класичний текст або фрагмент (J. Nye про soft power; S. Anholt про конкурентну ідентичність) і підготуйте картку аналізу: проблема; теза; припущення; механізм; контекст; підтвердження й обмеження сьогодні.

Контрольний продукт: аналітична картка обсягом 500–600 слів.

Варіант 2. Порівняйте soft power і національний брендинг (або публічну дипломатію та StratCom) за критеріями: мета; аудиторія; інструменти; логіка; вимірюваність. Висновок: коли який підхід ефективніший.

Контрольний продукт: порівняльна таблиця та висновок обсягом 500–600 слів.

Варіант 3. Напишіть аналітичне есе на одну з тем: «Чи здатна м'яка сила замінити жорстку?»; «Національний брендинг України: бренд проти брендингу»; «Твіпломатія: нові можливості й нові ризики»; «Say-Do Gap і межі стратегічних комунікацій». Вимоги: теза; три джерела; приклади; контраргумент; висновок.

Контрольний продукт: аналітичне есе обсягом 500–600 слів.

ІНДИВІДУАЛЬНІ АНАЛІТИЧНІ ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМОЮ 6

Тема 6. Інформаційні війни та дезінформація: sharp power, гібридні загрози, PsyOps, пропаганда

Оберіть один із варіантів.

Варіант 1. Оберіть класичний текст або звіт (С. Wardle, Н. Derakhshan «Information Disorder»; звіт про sharp power NED) і підготуйте картку аналізу: проблема; теза; припущення; механізм; контекст; підтвердження й обмеження.

Контрольний продукт: аналітична картка обсягом 500–600 слів.

Варіант 2. Порівняйте soft power і sharp power (або prebunking і debunking) за критеріями: механізм; мета; умови ефективності; ризики. Висновок з обґрунтуванням.

Контрольний продукт: порівняльна таблиця та висновок обсягом 500–600 слів.

Варіант 3. Напишіть аналітичне есе на одну з тем: «Мета дезінформації — не переконати, а зруйнувати довіру до правди»; «Cambridge Analytica: міф і реальність психографіки»; «Медіаграмотність як складова національної безпеки: досвід Фінляндії»; «Демократичні межі протидії дезінформації». Вимоги: теза; три джерела; приклади; контраргумент; висновок.

Контрольний продукт: аналітичне есе обсягом 500–600 слів.

ІНДИВІДУАЛЬНІ АНАЛІТИЧНІ ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМОЮ 7

Тема 7. Міжнародна журналістика: стандарти та цифрова трансформація

Оберіть один із варіантів.

Варіант 1. Оберіть документ або текст (Reuters Trust Principles; Берклійський протокол; матеріал Bellingcat; ст. 10 ЄКПЛ і практика ЄСПЛ щодо джерел; звіт CPJ або RSF; матеріали Dart Center) і підготуйте картку аналізу: яку проблему розв'язує; ключові принципи; припущення; сильні сторони й обмеження.

Контрольний продукт: аналітична картка обсягом 500–600 слів.

Варіант 2. Порівняйте класичну модель іноземного кореспондента та сучасну модель OSINT/UGC за критеріями: джерело інформації; швидкість; верифікація; ризики; довіра. Висновок з обґрунтуванням.

Контрольний продукт: порівняльна таблиця та висновок обсягом 500–600 слів.

Варіант 3. Напишіть аналітичне есе на одну з тем: «Занепад іноземного кореспондента: втрата чи трансформація?»; «OSINT і епістемологія прозорості»; «Швидкість проти точності в добу 24/7»; «Хибний баланс під час інформаційної війни»; «Метадані як головна вразливість джерела»; «Чому наявність норм не зупиняє безкарність»; «SLAPP-позови як загроза свободі преси»; «Психологічна ціна професії: trauma-informed reporting». Вимоги: теза; три джерела; приклади; контраргумент; висновок.

Контрольний продукт: аналітичне есе обсягом 500–600 слів.

ІНДИВІДУАЛЬНІ АНАЛІТИЧНІ ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМОЮ 8

Тема 8. Комунікація глобальних криз і трансформація інформаційного порядку

Оберіть один із варіантів.

Варіант 1. Оберіть класичний текст або фрагмент (L. Boltanski «Distant Suffering»; L. Chouliaraki про постгуманітаризм; W. L. Bennett, A. Segerberg про конективну дію) і підготуйте картку аналізу: проблема; теза; припущення; механізм; контекст; підтвердження й обмеження.

Контрольний продукт: аналітична картка обсягом 500–600 слів.

Варіант 2. Порівняйте два фрейми (наприклад, катастрофічний і конструктивний фреймінг клімату або чотири фрейми міграції) за критеріями: акцент; емоція; наслідок для аудиторії; етичні ризики. Висновок з обґрунтуванням.

Контрольний продукт: порівняльна таблиця та висновок обсягом 500–600 слів.

Варіант 3. Напишіть аналітичне есе на одну з тем: «Криза існує тоді, коли її показують: соціальне конструювання видимості»; «Ієрархії співчуття: чому одні страждання видимі, а інші — ні»; «Хештег-активізм: солідарність чи слактивізм?»; «Синтетичний контент і криза автентичності в добу цифрової мобілізації». Вимоги: теза; три джерела; приклади; контраргумент; висновок.

Контрольний продукт: аналітичне есе обсягом 500–600 слів.

5. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РОБІТ

Усі письмові роботи подаються в електронному вигляді у визначені викладачем строки. Аналітичні тексти мають містити чітко сформульовану тезу, аргументацію, посилання на джерела та висновок. Обсяг зазначається в умові конкретного завдання й перевіряється без урахування списку джерел.

Посилання оформлюються за одним стилем, обраним здобувачем на початку семестру, і використовуються послідовно в усіх роботах. Для кожного фактичного твердження, медіаматеріалу чи статистичного показника зазначається походження: назва джерела, дата, спосіб доступу. Твердження, походження яких неможливо встановити, до роботи не включаються.

Таблиці й матриці подаються заповненими повністю; порожні клітинки допускаються лише з поміткою про відсутність даних та поясненням причини. Форумні дописи розміщуються до початку відповідного практичного заняття.

6. ПОТОЧНЕ ТА ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання результатів навчання за освітнім компонентом «Міжнародна інформація та комунікація» здійснюється на основі принципів систематичності, прозорості, об'єктивності та відповідності визначеним результатам навчання. Підсумкова оцінка враховує результати роботи здобувача протягом семестру та результати підсумкового контролю.

Структура поточного та підсумкового контролю

Розподіл балів за складовими контролю відповідає прийнятим в Університеті нормам і визначається формою здобуття освіти. Формою підсумкового контролю з освітнього компонента є екзамен.

Складова оцінювання	Денна форма
Поточний контроль	
Знання, уміння та навички, продемонстровані на аудиторних заняттях	20
Виконання модульних контрольних робіт	10
Виконання і захист завдань самостійної та індивідуальної роботи	10
Професійні комунікації за компонентом	до 5
Наукова робота за компонентом	до 5
Разом поточний контроль	50
Підсумковий контроль (екзамен)	50
УСЬОГО	100

Поточний контроль накопичується протягом семестру; підсумкова оцінка є сумою балів поточного контролю та балів, отриманих на екзамені. До екзамену допускається здобувач, який виконав передбачені компонентом обов'язкові види робіт, зокрема подав і захистив два обов'язкові індивідуальні аналітичні завдання. Позитивною є підсумкова оцінка не нижче 60 балів.

Поточне оцінювання

Поточне оцінювання здійснюється протягом семестру під час практичних занять, а також за результатами виконання завдань самостійної та індивідуальної роботи.

Під час поточного оцінювання враховуються:

- рівень підготовки до практичного заняття та володіння термінологічним мінімумом теми;
- розуміння ключових понять, моделей і теоретичних підходів до міжнародної інформації та комунікації;
- здатність пояснювати історичні та сучасні механізми формування міжнародних інформаційних потоків і трансформації глобального комунікаційного простору;
- уміння визначати роль, ресурси, інтереси та способи впливу державних і недержавних комунікативних акторів, медіаорганізацій та цифрових платформ;
- здатність застосовувати теоретичні концепції до аналізу конкретних медіатекстів, інформаційних процесів, міжнародних подій і комунікаційних кейсів;
- уміння використовувати порівняльний, фреймовий, дискурсивний, наративний та інші передбачені курсом способи аналізу;

- здатність розрізняти факт, оцінку та інтерпретацію, критично оцінювати джерела, перевіряти інформацію та встановлювати походження використаних даних;
- якість аргументації, логічність висновків, здатність зіставляти альтернативні пояснення й теоретичні позиції;
- якість підготовлених продуктів: порівняльних матриць, досьє, профілів, форумних дописів, аналітичних записок, моделей загроз, карток підтем та індивідуальних аналітичних завдань;
- участь у дискусіях, рольових іграх, симуляціях, обговоренні кейсів, взаємному рецензуванні та захисті власних матеріалів;
- дотримання вимог до структури, обсягу, оформлення завдань та академічної доброчесності.

Підготовка до практичного заняття перевіряється шляхом усного опитування, короткого письмового або тестового контролю, вибіркової перевірки підготовлених матеріалів, роботи з ними під час групових і інтерактивних форм заняття або захисту виконаного продукту.

Сам факт присутності на практичному занятті не є підставою для нарахування балів. Оцінюється підготовлений заздалегідь продукт і продемонстрований результат навчання.

Підготовка до практичного заняття (зокрема завдання, винесені в опис практичних занять: матриці, досьє, профілі, форумні дописи тощо) оцінюється лише в межах роботи на практичних заняттях; у складовій «Виконання і захист завдань самостійної та індивідуальної роботи» вона повторно не враховується.

Оцінювання роботи на практичних заняттях

Робота на практичних заняттях оцінює знання, уміння та навички, продемонстровані безпосередньо в аудиторії (денна форма — максимум 20 балів). Кожне практичне заняття оцінюється за єдиною шкалою з урахуванням якості підготовлених завдань, результатів експрес-контролю та участі в інтерактивній роботі.

Бали за заняття	Критерії
5	Вільно володіє термінологічним мінімумом теми; самостійно й правильно виконав підготовлені завдання (матрицю, досьє, профіль, допис, аналіз медіатексту); коректно встановлює походження матеріалів; аргументовано веде дискусію, працює з контраргументом і формулює обґрунтовані висновки
4	Володіє матеріалом із незначними неточностями; підготовлені завдання виконано загалом правильно; бере активну участь у груповій роботі та обговоренні
3	Демонструє базове розуміння теми; завдання виконано частково або з окремими помилками; аргументація слабка, участь у дискусії епізодична
2	Знання фрагментарні; завдання виконано поверхово або зі значними помилками; походження матеріалів не встановлено
1	Присутній, але підготовлені завдання фактично не виконано; відповіді переважно некоректні
0	Відсутній або роботу не виконував

Підсумковий бал за аудиторну роботу обчислюється як частка від максимально можливого й переводиться у визначений для компонента максимум:

$$B(\text{ауд.}) = \text{середній бал за оцінені заняття} \times 4$$

Оцінювання модульних контрольних робіт

Протягом семестру виконуються модульні контрольні роботи (за кількістю змістових модулів; орієнтовно дві — за темами 1–4 і 5–8) із сумарним максимумом 10 балів для обох форм

навчання. Модульна контрольна робота перевіряє засвоєння теоретичного матеріалу відповідних тем і містить теоретичні питання (поняття, моделі, підходи), перевірку термінологічного мінімуму та коротке аналітичне завдання.

Критерій	Частка оцінки
Правильність відповідей на теоретичні питання	50%
Володіння термінологією та фактами	25%
Виконання короткого аналітичного завдання	25%

Бал за модульну контрольну роботу обчислюється як відсоток виконання, помножений на максимальну кількість балів за роботу (5 балів за кожну з двох робіт). Сума балів за всі модульні контрольні роботи не перевищує 10.

Оцінювання самостійної та індивідуальної роботи

Складова «Виконання і захист завдань самостійної та індивідуальної роботи» (денна форма — максимум 10 балів) охоплює два блоки, що різняться за логікою оцінювання: систематичну самостійну роботу за темами та індивідуальні аналітичні завдання.

Блок	Денна форма
А. Систематична самостійна робота за темами (конспект, картки підтем)	до 4
Б. Індивідуальні аналітичні завдання (два обов'язкові завдання, включно із захистом)	до 6
Разом	10

Підсумковий бал за складову є сумою балів за двома блоками й округлюється до десятих:

$$B(CPC) = B(A) + B(B)$$

Блок А. Систематична самостійна робота за темами

За кожною темою виставляється від 0 до 2 балів залежно від виконання двох контрольних продуктів: наявності конспекту (завдання 1) та карток підтем (завдання 2).

Бали	Критерій
2	Конспекти та картки тем підготовлено змістовно й повно: розкрито ключові поняття та положення, матеріал структуровано, простежується розуміння теми
1	Конспект підготовлено лише за однією з двох підтем або конспекти за обома підтемами є неповними, фрагментарними чи недостатньо опрацьованими
0	Конспекти не подано або їх зміст не дає змоги встановити опрацювання основних питань теми

Картка підтеми зараховується, якщо відповідає обсягу, містить ключові поняття й основні положення підтеми з посиланнями на опрацьовані джерела та питання для обговорення. Картка, що переказує один інтернет-ресурс без посилань на наукові чи офіційні джерела, не зараховується. Бал за блок обчислюється за формулою:

$$B(A) = \text{середній бал за темами} \times 2$$

Блок Б. Індивідуальні аналітичні завдання

Кожне індивідуальне аналітичне завдання оцінюється за внутрішньою шкалою 0–10 балів: до 8 балів — письмовий продукт, до 2 балів — захист.

Критерій оцінювання письмового продукту	Частка оцінки
Повнота й відповідність умові завдання	20%
Добір і опрацювання джерел (зокрема з рекомендованого списку та англійських)	15%

Критерій оцінювання письмового продукту	Частка оцінки
Коректність застосування теорії та понять	20%
Самостійність і глибина аналізу	20%
Доказовість аргументації, робота з контраргументом, обґрунтованість висновків	15%
Структура, оформлення посилань та академічна доброчесність	10%

Захист (0–2 бали): 2 бали — здобувач упевнено пояснює вибір джерел і аналітичної рамки, логіку аналізу, походження даних і висновки, відповідає на запитання; 1 бал — пояснює частково; 0 балів — не захищав або не може пояснити ключові положення.

Бал за блок обчислюється за формулою:

$$Б(Б) = (I_1 + I_2) \times 0,3 \text{ (денна форма)}$$

де I_1 , I_2 — бали за два обов'язкові індивідуальні завдання (за шкалою 0–10). Якщо одне із завдань не подано, за нього виставляється 0 балів. Третє (необов'язкове) завдання на бал за блок не впливає; за відповідності критеріям його зараховують у складову «Наукова робота за компонентом».

Нездатність пояснити ключові положення власної роботи є підставою для зниження оцінки за відповідне завдання незалежно від якості поданого тексту.

Професійні комунікації за компонентом

Складова «Професійні комунікації» (до 5 балів) оцінює результативну участь у формах фахової комунікації, пов'язаних із компонентом: зустрічі з представниками професійної спільноти, гостьові лекції, тренінги й майстер-класи (зокрема з фактчекінгу, OSINT, безпеки журналістів), фахові обговорення, участь у заходах професійного спрямування, підготовка аналітичного або медійного продукту для відкритої аудиторії. Активність на практичних заняттях у цій складовій не враховується.

Бали	Критерій
5	Систематична, ініціативна й змістовна участь; підготовлено якісний фаховий продукт або виступ
3–4	Регулярна участь; коректні, обґрунтовані виступи та внески в обговорення
1–2	Епізодична участь
0	Участь відсутня

Наукова робота за компонентом

Складова «Наукова робота» (до 5 балів) оцінює науково-дослідну активність здобувача за тематикою компонента, зокрема виконання третього (необов'язкового) індивідуального завдання у формі дослідницького міні-проєкту з емпіричною базою.

Бали	Критерій
5	Підготовка наукової статті або тез чи доповідь на конференції за тематикою компонента
3–4	Виступ на науковому семінарі або круглому столі; виконання дослідницького міні-проєкту з емпіричною базою
1–2	Участь у науковому заході, роботі наукового гуртка
0	Наукова активність відсутня

Підсумкове оцінювання

Формою підсумкового контролю з освітнього компонента є екзамен (максимум 50 балів). Екзамен може проводитися у формі тестового завдання з використанням системи проведення оцінювання ZELIS або в усній формі.

Підсумковий контроль передбачає перевірку здатності здобувача:

- пояснювати основні поняття, моделі та теоретичні підходи до міжнародної інформації та комунікації;
- встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між розвитком комунікаційних технологій, інформаційних інфраструктур, медіа та трансформаціями міжнародного інформаційного простору;
- порівнювати теоретичні підходи до аналізу глобальних інформаційних потоків, медіавлади, культурних репрезентацій і цифрової комунікації та визначати їхні аналітичні можливості й обмеження;
- аналізувати структуру та особливості міжнародних медіасистем, глобальних інформаційних потоків і сучасної платформної комунікації;
- характеризувати роль держав, міжнародних організацій, медіакорпорацій, цифрових платформ, неурядових організацій та індивідів у міжнародному інформаційному просторі;
- аналізувати процеси формування порядку денного, фреймування, дискурсивного та наративного конструювання міжнародних подій;
- розпізнавати механізми пропаганди, дезінформації, стратегічної комунікації та інших форм цілеспрямованого інформаційного впливу;
- критично оцінювати джерела та інформаційні матеріали, визначати їхнє походження, контекст, достовірність і можливі обмеження;
- застосовувати набуті знання та аналітичні інструменти до конкретного медійного або комунікаційного кейсу;
- формулювати самостійну, логічно послідовну, фактологічно коректну й доказово обґрунтовану відповідь.

Структура та критерії екзамену

У тестовому форматі екзаменаційний комплект охоплює всі теми компонента й містить завдання різних типів: на відтворення понять, моделей і фактів, на встановлення відповідності, на розпізнавання теоретичного підходу за наведеним аргументом та на інтерпретацію короткого кейсу; сумарна вага завдань становить 50 балів.

В усному форматі екзаменаційний білет містить три питання: теоретичне, порівняльне (зіставлення двох підходів або моделей) та аналітичне (розбір наданого кейсу чи медіатексту). Розгорнута відповідь оцінюється за такими рівнями:

Бали (з 50)	Критерій
45–50	Повна, системна, фактологічно коректна відповідь; вільне порівняння теоретичних підходів; самостійний аналіз кейсу з обґрунтуванням аналітичної рамки
35–44	Загалом правильна відповідь із незначними неточностями; достатня аргументація; аналіз кейсу виконано без урахування альтернативних пояснень
25–34	Базове розуміння теми; часткові або неповні відповіді; слабка аргументація; кейс проаналізовано поверхово
15–24	Фрагментарні знання; істотні фактичні або концептуальні помилки
0–14	Відповідь відсутня або переважно некоректна

Під час оцінювання враховуються коректність використання понять і фактів, розуміння зв'язків між теорією та конкретним матеріалом, доречність обраної аналітичної рамки, якість аргументації та здатність робити самостійні обґрунтовані висновки.

7. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ВИКОРИСТАННЯ ШІ

Виконання всіх видів навчальних завдань ґрунтується на принципах академічної доброчесності. Здобувач несе відповідальність за самостійність поданої роботи, достовірність наведених фактів і даних, коректність посилань та можливість підтвердити джерела використаної інформації.

Під час виконання завдань необхідно:

- чітко відокремлювати власні висновки від положень, запозичених з інших джерел;
- належно оформлювати цитати, перекази, статистичні дані, таблиці, графіки та інші запозичені матеріали;
- зазначати джерело конкретних даних, документів, концепцій та аргументів;
- не використовувати вигадані, неперевірені або фактично не опрацьовані джерела;
- не подавати роботи інших осіб або автоматично згенерований текст як результат власної аналітичної роботи;
- не фальсифікувати та не фабрикувати дані, джерела або результати аналізу;
- дотримуватися правил допустимої співпраці під час командних завдань та чітко виконувати індивідуальну частину роботи.

Плагіат, самоплагіат, фабрикація та фальсифікація даних, списування, підміна авторства, використання чужої роботи як власної та інші порушення академічної доброчесності розглядаються відповідно до чинних нормативних документів Університету.

Використання генеративного штучного інтелекту

Інструменти генеративного штучного інтелекту можуть використовуватися як допоміжний засіб навчальної та дослідницької роботи, якщо інше прямо не визначено умовами конкретного завдання.

Допустимим є використання ШІ, зокрема, для:

- пошуку можливих напрямів опрацювання проблеми;
- формування пошукових запитів і ключових слів;
- пояснення складного поняття або попереднього структурування матеріалу;
- створення чернеткового плану роботи;
- мовного та стилістичного редагування власного тексту;
- перевірки логічності структури або формулювання запитань для самоперевірки.

Використання ШІ не звільняє здобувача від необхідності самостійно опрацьовувати навчальний матеріал, першоджерела та рекомендовану літературу.

Здобувач зобов'язаний перевіряти всі факти, дати, числові показники, цитати, назви документів та бібліографічні посилання, отримані за допомогою ШІ. Відповідь генеративної системи сама по собі не є підтвердженням достовірності інформації та не замінює академічне або офіційне джерело.

Не допускається:

- подання повністю або переважно згенерованої ШІ роботи як самостійно виконаного аналітичного завдання;
- використання ШІ замість опрацювання джерел, прямо визначених умовою завдання;
- використання вигаданих ШІ джерел, цитат, статистичних даних або документів;
- автоматичне генерування висновків без здатності здобувача пояснити й обґрунтувати їх;

- використання інструментів ШІ під час контрольних заходів, якщо таке використання прямо не дозволене викладачем.

Якщо інструменти генеративного ШІ істотно використовувалися під час виконання письмової роботи, це необхідно задекларувати. Коротка декларація може бути подана наприкінці роботи, наприклад:

Декларація про використання ШІ: під час підготовки роботи використано [назва інструменту] для формування пошукових запитів, структурування матеріалу та мовного редагування. Фактичні твердження, дані та джерела перевірені автором/авторкою роботи.

Якщо ШІ використовувався лише для технічної перевірки орфографії та пунктуації без створення або зміни змісту роботи, окрема декларація не є обов'язковою, якщо інше не передбачено правилами Університету.

Викладач має право запропонувати здобувачеві усно пояснити зміст поданої роботи, використані джерела, логіку аналізу та спосіб отримання висновків. Нездатність пояснити ключові положення власної роботи може бути підставою для додаткової перевірки її самостійності відповідно до правил академічної доброчесності.